

DR. VIKTOR MURNIK:

Prosvetni rad u Sokolstvu¹

„Ili ne znate, da su telesa vaša crkva svetoga Duha, koji živi u vama? . . . — Proslavite dakle Boga u telesima svojim!“

Apostol Pavle Korinćanima I, b. 19—20.

Pre no što je započeo svoj rad savezni prosvetni odsek, pitao se, kao što to mora da čini svako, ko počinje kakav posao: što hoćemo? Mislim, da treba odrediti sledeće smernice prosvetnome radu u Sokolstvu:

I.

Prosvetni rad u Sokolstvu ne sme i ne može biti nešto zasebno, odeljeno od rada u vežbaonici (sokolani). Hoćemo li, da se rad vrši u smislu Tyrševe sokolske ideje, koju smo preuzeli kao svoju, možemo i moramo ići samo za tim, da se među članovima što bolje probudi sokolska svest.

Šta je po Tyršu sokolska svest? U članku «O uzrocima propadanja i o sredstvima za oživljavanje sokolskih društava («Sokol» godine 1881.) veli Tyrš:

«Znađu li članovi — a nažalost delom ne znaju o tome baš ništa — kako važan ima zadatak telovežba u čitavom narodnom ustroju, imaće i poštovanja prema sebi samima kao i prema zajedničkoj svrsi pa se neće iz sitničavih razloga uticati drugamo. Podizanje zdravlja, radinosti, obrambene borbenosti i čudoredne vrlosti naroda, to li je naš zadatak, to je naš cilj, uloga, pa je bila u tom listu u svoje vreme podrobno razložena i tačno dokazana. Gde vam je društvo, koje bi imalo važniji zadatak za čitav naš narodni život, koga možemo sačuvati i osigurati jedino pomoću neumornog napora?»

«Ko je» — govori dalje Tyrš — «svestan te važnosti, taj ima i o pštu sokolsku svest, taj se neće nikada pitati o pravoj svrsi sokolstva i neće tražiti opravdanosti telovežbenih društava bog zna u kojoj drugoj instanciji. Drugi deo te svesti leži u podrobnijem promišljanju o tome, s pomoću čega jedino mogu uspevati naša društva, u svesti o sredstvima za njihovo očuvanje i pridozivanje.»

Sokolski prosvetni rad mora prema tome pre svega imati zadatak, da privuče muško i žensko u sokolane i da ih tu i održi. Taj se dakle rad deli na dva dela:

¹ Taj na sednici saveznog prosvetnog odseka od 25. februara 1923. odobreni izveštaj namenjen je saveznoj skupštini, koja će se držati dne 25. marta 1923. u Beogradu. Raširen je i popunjen prema izveštaju, što ga je podneo predsednik saveznog prosvetnog odseka na sednici saveznog odbora od dne 28. januara 1923.

Prvi se deo vrši van sokolane: među nevežbačima i nevežbačicama pa da postanu vežbači i vežbačice. To je sokolska propaganda među nečlanstvom i među članovima, koji ne vežbaju. Sredstva jesu: propagandni spisi, propaganda u dnevnim novinama, govori, predavanja za članove, koji ne vežbaju i za šire općinstvo; najjače je sredstvo: praktični primer, javne vežbe, koje su već stvar tehničkog vodstva.

Drugi se deo prosvetnoga rada vrši među vežbačima i vežbačicama t. j. među onim članovima, koji već vežbaju. (Razume se, da treba sve to na zgodan način činiti i među naraštajem, mladeži.) Vežbačima i vežbačicama treba produbiti i utvrđivati sokolsku svest, čija se klica u njima pojavila s time, što su počeli vežbati. Valja im ucepiti uverenje o neophodnoj potrebi telesnog vežbanja za čoveka i o njegovoj velikoj važnosti za narod, da se s time trajno zadrži u sokolani. Sredstva za to jesu: detaljnije razlaganje sokolske misli, značenja telovežbe u zdravstvenom, moralnom, estetičnom, narodno-gospodarskom i narodnom obziru, značenja za usavršavanje čoveka i naroda, razglabavanje sokolskih načela, razglabavanje sredstava s pomoću kojih se mogu doseći sokolski ciljevi, razglabavanje sokolske organizacije, upoznavanje sokolske historije i povesti narodne te upozoravanje na sokolske i narodne uzor-muževe, razglabavanje značenja i opravdanosti narodnosne misli i t. d. i to u kratkim govorima pred vrstom, u periodičnim predavanjima s debatom posle toga, u sokolskim listovima i knjigama, na koje treba uvek i neprestano upozoravati; od velikog je upliva neposredni lični dodir (općenje) prosvetnika s vežbačima: neprisiljeni razgovori o Sokolstvu svakom prilikom, koja se nuđa, naročito pako na šetnjama i izletima.

Rad među članovima koji vežbaju produbljuje i proširuje ono, što čini predmet za propagandni rad. A gde da stavimo granicu, na kojoj ima da počinje to produbljivanje i proširivanje? Što dublje bi zašla i na što široj osnovi bi se rasprava o našoj stvari u propagandnom radu rastegla, to veći bi uspeh mogla imati među onima, koji bi hteli to do kraja čitati ili slušati. Granica pak se pruža sama od sebe s time, što ne možeš slušatelj, koji ne vežbaju, imati redovno sabrane, kako je to moguće sa članovima, koji vežbaju. Osim toga ti granicu stavlja i pomisao na to, da je verojatnije, da će član, koji ne vežba ili nečlan, ustajati uz kratak govor, izrečen o pravoj prilici ili da uzme u ruke kratak spis, nego ako ima da sasluša dugačka raspravljavanja ili ako mora da čita opširne spise. Kratkim nagovorom ili spisom možeš ga zadobiti i za to, da se dalje počne zanimati, da se u njem uzbudi želja za detaljnijom poukom i naposljetku i želja, da se sokolski zaposli i udejsvuje. Pri propagandnom radu biće opeš od velike koristi lični dočicač muža s mužem, žene s ženom: razjašnjavanje i uveravanje, pozivanje, da pristupi sokolskom kolu. Kod takvog pošla, koga pojedinac ili pojedinaka ne može obaviti pri većem broju, treba da sudeluju svi svesni i sokolski već zaposleni članovi. Da pak može to članstvo samo sve to da izvršuje potreban je čim temeljitiji prosvetni rad među samim članovima. Treba između toga članstva samoga sad ovoga sad onoga privući

poslu prosvetitelja, kod članstva koje već vežba, da obavlja posao prema uputama i uz pripomoć samog prosvetitelja pa da se tako uvežba i što većma usavrši u tom radu. Ujedno će to biti to korisnije i za njega samoga, jer će se morati intenzivnije baviti sa samom stvari.

II.

Dovde je sokolsko prosvetno delo neposredni rad. Mora da obasiže, u koliko je potrebno pa da se dostigne gore označeni cilj, duševno izobrazavanje članstva. S tim izobražavanjem podrazumevam podavanje znanja. Pod vaspitanjem duha pak mislim osveživanje i jačanje duševnog organizma kao dela tela i naoružavanje s moralnim osobinama, koje su potrebne, da dođe što većma do izražaja (udejstvovanja) zdrav i svež duh.

Svežina i moć duševnog organizma pridobiva se i sačuva s pomoću svestrane vežbe tela. Ta telovežba te razvija svestrano i harmonično, jača i čuva zdravo i sveže telo a s telom zajedno i zdrav, svež i krepak duševni ustroj.

Čudoredne (moralne) vrline, kojih trebamo za što agilniju akciju duha, isto se tako razvijaju i krepe uz telovežbu i to, razume se, uz sokolsku telovežbu, što znači svestranu telovežbu, koja se izvršuje i vodi po sokolskim načelima.

Sve to treba da ude duboko do svesti vežbača i vežbačica: zašto i kako i u kakvu svrhu se mora izvršivati telovežba baš tako. To produblјivanje sokolske svesti je rad prosvetnih sokolskih radnika.

Taj rad naposljetku dovršuje na vodu e n j e vežbača i vežbačica ka primeni u sokolani zadobivenih telesnih, moralnih i duševnih vrлина i u svom životu prema smislu sokolskih načela. Prosvetni radnici treba dakle da navode, pobuđuju na to, da se telesna, moralna i duševna moć pridobljena u vežbaonici primenjuje i upotrebi za svestrano opšte usavršavanje čoveka, koje treba sad vežbač da čini s a m.

To usavršavanje tiče se koliko moralne toliko i duševne (intelektualne) strane, dakle obojega! Sokolstvo izgrađuje prosvetu na zdravlju i telesnoj snazi i na time uzano vezanom zdravlju i sili duše. Samo izobražavanje (obrazovanje) duha ne bi bilo sokolsko prosvetno delo. Bilo bi bez sokolske podloge. Bilo bi samo sabiranje znanja. Samo te znanje još ne vaspitava moralno: muž, koji bi imao u svojoj glavi znanje učenjaka čitavoga sveta, mogao bi i pored toga biti najveći lopov. Pa ni samo pobuđivanje k moralu i reči i ma, ne bi nikome dalo moralnih vrлина. Morao bi ih sam pridobiti za sebe, sam se vaspitati, ako bi ga uopće reči na to i pobuđile. Takvo se vaspitanje pak započinje već glede mnogih moralnih vrлина a i završuje u vežbaonici. Najpre rad a tek onda reči razjašnjavanja! Sama će teoretska pouka kod velike većine ući na jedno a izaći na drugo uho, u dušu neće zaći ništa niti će u duši išta evolueionisati u sokolskome smislu. Jer spoznaja onoga, što treba da je na i u Sokolu, još ne znači vežbanje u tome. U vežbaonici praktično učiš, kako dolaze do izražaja moralne vrline.

Zašto — naglasujem još jednom — mora sokolski prosvetni rad voditi najpre u vežbaonicu, gde započinje rad prednjakov. Ruku u ruku s prednjacima treba prosvetitelji da produbljuju u članovima sokolsku svest i posle da ih navode, kako će uspehe sokolskog vaspitanja, zadobivene u vežbaonici primeniti svestrano u životu.

Telovežba je pravi sokolski rad na samom čoveku na njegovom telu. Udešena prema sokolskim načelima ustvaruje li ujedno tvrd temelj za razviće moralnih sila, koje se u najvažnijim smerovima razvijaju već pri samoj sokolskoj telovežbi i onde dolaze do izražaja i delatnosti: tvrda volja, odlučnost, energija, brza spremnost, ustrajnost, tačnost, solidnost, savesnost, disciplina, bratski obzir prema drugima i t. d. Sve te i još mnoge druge ćudoredne vrline, koje se razvijaju u vežbaonici, izviru iz sposobnosti samozataja, koja se u najobilnijoj meri gaji u sokolskoj vežbaonici. Ta je sposobnost uslov za privaspitanje svih ostalih moralnih vrлина. Ka potpunom moralnom usavršenju, dakle ka pridobivanju i jačanju u drugim ćudorednim vrlinama, kojih ne možeš neposredno pridobiti u vežbaonici, koje prema tome treba da stekne svaki sam a za koje je mnoge rad u vežbaonici jaka pobuda — k tome pobuđivati ili radom samim u vežbaonici danu pobudu okrepiti rečima, s razjašnjenjem, s navođenjem jakih razloga — u tome treba da vidi sokolski prosvetni radnik usavršenje svoga rada u moralnom pogledu. Ovde je n. pr. do čestitosti, čistoće i lepote govora i vladanja (ponašanja), umerenosti, antialkoholizma, antinikotinizma i t. d.

Sokolska telovežba priprema ujedno i najbolji temelj za rad duha: zdrav i krepak duševni organizam. Vežbač ili vežbačica, koji dobe u vežbaonici dobar moralni temelj, veliku sposobnost samopregora, tvrdi volju, energiju i ustrajnost pa sposobnost idealnoga zanosa, jer je, kako Tyrš kaže «svestrani harmonični razvitak tela težnja, koja ne mari za materijalni dobitak ni za spoljni uspeh, težnja sasvim idealna, a nas oplemenjuje i uzdiže svaka idealna težnja te nas čini sposobnima, da se i u drugim smerovima uzdignemo nad svakidašnjicu i da dostignemo idealne ciljeve,» imaće tada najbolje uslove za usavršavanje duha, koliko samo može svako pridobiti prema svojoj individualnoj (prirodnoj) osnovi. Prirodnu pobudu za to, što je po Tyrševim rečima primi vežbač u sokolani, treba tada da još ojača prosvetni radnik svojim pobuđivanjem i da ga navodi, da svoje savršene sile telesne, moralne i duševne upotrebi u službi otačbine.

S pobuđivanjem na usavršavanje duha završuje se posao prosvetitelja u duševnom pogledu. Samo usavršavanje duha, samo obrazovanje duha, zadobivanje znanja preko one mere, koja je potrebna za produbljenje sokolske svesti, već pada van okvira sokolskog prosvetnog rada. To treba da učini vežbač i vežbačica sama. Društvo pak neka se po mogućnosti pobrine za sredstva pogodna za samoučenje: za knjige. Osnivanje sopstvene društvene opšte knjižnice pored svakom društvu neophodno potrebne stručne knjižnice (kao izdatnog pomoćnog sredstva za produbljanje sokolske svesti) neka dakle također bude na brizi

prosvetnih radnika. Neka se dakle osnuje ili s o p s t v e n a društvena opšta knjižnica i čitaonica ili zajedno s drugim ustanovama, s drugim faktorima, kojima je svrha podizanje opšte prosvete. Sokolski prosvetni radnik neka upozoruje na te institucije, gdegod ih ima pa da se članovi koriste njima. U tu svrhu treba da se udesi doticaj sokolske prosvetne organizacije s njima.

Pobudivanje na s a m o u č e n j e važno je i zbog produblivanja sokolske svesti. Članovi treba da se i ovde u što većoj meri sami obrazuju, proučavaju sokolske časopise i knjige i sami se utvrđuju u sokolskoj svesti. Pobudivanje na to i briga za što većim proširenjem čitanja sokolskih časopisa i knjiga, opet je stvar sokolskih prosvetnih radnika. Ako štogod ne razumeš, brate ili sestro, a ti pođi k prosvetitelju, da ti on razloži ili iznese prilikom skupnih rasprava (debatnih večeri) pa da se svi pouče i da se pojmovi razbistre.

U poglavlje pobude, pobuđivanja zanimanja spadaju i poučni izleti. Sudelovanje u narodnim svečanostima neka produbi narodnu svest i neka jača ljubav prema domovini. Sokolski muzej — čije osnivanje nalaže vidovdanski sokolski sabor — neka posluži opet produblivanju sokolske svesti; a isto tako i pribavljanje grade za istoriju jugoslovenskog Sokolstva s posebnim obzirom na narodno oslobođenje. Da treba obraćati naročitu pažnju na prosvetni rad u narodno ugroženim ili još ne oslobođenim krajevima, razume se samo od sebe.

Naposletku su tu još i plemenite zabave (dramske predstave, akademije i dr.), koje spadaju radu prosvetnih radnika. Treba da imaju takav značaj, da pružaju članovima zaista plemenito uživanje i pobudu a ne da se vrše na štetu sokolskog rada u vežbaonici i kao što uopšte treba da se rad prosvetnih odseka brižljivo obazire na rad u vežbaonici, taj temelj, na kome se izgrađuje sokolska prosveta.

III.

Telesno vaspitanje pa moralno i duševno vaspitanje jesu i moraju biti u Sokolstvu nerazdruživi. Odeljivanje jednog od drugog značilo bi dva različita zadatka. Sokolski je pako zadatak samo jedan, naime, u jedno združeno telesno, čudoredno i duševno vaspitanje. Šta više, takvo sokolsko društvo, koje ne bi vežbalo, nego bi se bavilo samo duševnim obrazovanjem, promašilo bi svoj sokolski zadatak. Takvo društvo ne bi više bilo s o k o l s k o društvo; ono ne bi više izgrađivalo prosvetu na sokolskom tvrdom temelju.

Bilo bi idealno, kad bi sokolski prednjaci sami obavljali posao, što smo ga primorani predavati prosvetnim odsecima.

Iskustva u našem Sokolstvu nas uče, da su najbolje uspevala ona društva, u kojima su sami prednjaci, naročito načelnici, vršili i taj rad, koji i je za pravo njihov rad, i to baš za to, što je vršio prosvetni rad onaj isti, koji je izgrađivao temelj s telesnim vaspitanjem i koji taj temelj čestito poznaje kao i samo članstvo, u kojem je gradio. Takva su društva najbolje uspevala, najkorisnije su delovala i bila su najjače uporište za razmah čitave sokolske organizacije.

Nažalost, nije dano svakom prednjaku i prednjačici, da može vršiti potpuno taj zadatak prednjački. Zbog toga se morala u sokolsku organizaciju preuzeti i uredba prosvetnih odseka. Zašto pak se mora rad prosvetnih odelenja uzano spajati s telovežbenim tehničkim radom. Česi su, crpeći pouku iz svojih bogatih iskustava pri sokolskom prosvetnom radu, god. 1921. proveli to tesno spajanje pa su u tom smislu preuredili i organizaciju tehničkoga vodstva Čehoslovačkog sokolskog saveza. I mi smo u saveznom starešinstvu zaključili, da savezni prosvetni odsek dovedemo u najtesniju svezu s tehničkim odborom. Tome imam zahvaliti, da sam kao savezni načelnik i predsednik saveznog tehničkog odbora sada i predsednik saveznog prosvetnog odelenja. U isli su izabrana još dva člana tehničkoga odbora braća Miroslav Ambrožič (ujedno i kao urednik «Sokolskoga Glasnika») i Vladimir Kuščer i nadalje još braća: dr. Matija Ambrožič, Ivan Bajželj (knjižničar i novinar), Engelbert Gangl, dr. Pavle Grošelj, dr. Jovan Hadži (podpredsednik), dr. Nikola Radojčić i dr. Stane Rape (tajnik i nadzornik).

Za to kratko vreme otkako postoji, ne može se prosvetno odeljenje iskazati nekim završenim delom.

Prosvetni rad je još mnogo gde u povojima ili ga još uopšte nema. Treba da se jedina ore. Naročito je na selu velika potreba za prosvetnim radnicima. Takve ćemo radnike morati tek uzgojiti i tu čeka veliki posao za župске prosvetne odseke. Treba da se organizuje taj župski prosvetni rad i to će biti predmet rasprave na sednici predsednikâ prosvetnih odseka sviju župâ, koja će se vršiti dan pre glavne skupštine u Beogradu (24. marta ove godine).

Savezni prosvetni odsek misli, da treba odrediti neki minimum u prosvetnoga rada, koga može izvesti svako društvo pa ga zato i mora izvršiti svako društvo. Taj bi se minimum postepeno povećavao, gde i koliko je to moguće. Kao taj minimum zamišljamo nagovore (oslove ili kratke govore) pred vrstom, koji treba da traju pet, najviše deset minuta a imaju jezgrovito da razlažu pre svega sokolsku misao i sokolska načela. Kratko i jezgrovito pa da pobudi članove na razmišljanje! Govore ima da održi sam načelnik a ako bi većma ispočetka bilo potrebno, neka mu pri sastavljanju pomogne prosvetitelj. I to je dobro, da govore drže izmenično prednjaci. Postepeno neka prosvetnik navodi na taj posao i sposobnije članove. To će povećati zanimanje među članovima, biće uspešnije, dovodiće članove do toga, da i sami rade, da čitaju, da se poučavaju. Prosvetnik neka daje pobude za to, neka pomaže pri proučavanju građe i sastavljanju nagovora!

Da se građa za te govore jednolično uredi, trebaće da se izdadu sastavci za 5 do 10-minutne govore kao pomagala braći za te «nagovore». Gde ne bi išlo nikako drukčije, mogao bi to pročitati pred vrstom bilo načelnik, bilo prednjak ili inače kogod. Dok još nemamo tih sastavaka, preporučujem, da se razdeli na vreme od 5 do 10

¹ Vidi o tome članak O. Pospisila: «Příspěvek k metodologii vzdělavací práce sokolské» u «Věstníku sokolskom» g. 1921., br. 10., str. 279.

minuta gradivo, što ga sadrže knjige «Predavanja» (Sokolska uzgoja. Nauk o nagovoru.) i «Bit misli sokolske». Kako da se grada tih knjiga razdeli, o tome daje upute br. I. Bajželj u drugom broju ovogodišnjeg «Sokolskog Glasnika».

Znamenito je upoznavanje velikih narodnih muževa. Upoznavanje je to velikih uzora. Za nas je ovo tim važnije, jer će nam ujedno pomoći do produbljivanja narodnoga jedinstva. Sve članstvo trebalo bi da poznaje rad, što su ga obavili velikani sviju delova naše otačbine; članstvo u srpskome delu, velikih muževa iz slovenačkoga i hrvatskoga dela i članstvo u hrvatskome delu, velike muževe iz srpskoga i slovenačkoga dela a članstvo u slovenačkom delu velikane iz hrvatskog i srpskog dela države — razume se pored velikana iz svoga dela. I ti veliki uzori neka budu predmet kratkih govora. Neke se spominju i veliki događaji u narodnoj historiji. Savezni prosvetni odsek sabire materijal za historijski kalendar, koji će onda služiti kao pomoćno sredstvo. O dnevnim godišnjicama rođenja ili smrti velikih muževa ili obletnicama historijskih događaja ima da se u govorima pred vrstom upozori na nje.

Samoučenje valja smatrati najvažnijim i na to treba neprestano pobuđivati. Čitajte sokolske knjige i časopise! Kratki govori i predavanja mogu i moraju imati uopšte samo tu svrhu, da potaknu, da pobude zanimanje za odnosni predmet i da potaknu slušaoca, da se sami intenzivnije njime bave. No za samoučenje treba dati potrebna pomagala. To su knjižnice. Moraće dakle svako društvo imati sokolsku stručnu knjižnicu a prema mogućnosti i opštu knjižnicu (ovo eventualno zajednički s kakvom drugom institucijom). Treba da se sastavi spisak sokolskih stručnih knjiga, koje mora imati svako društvo u svojoj knjižnici. U saveznom je prosvetnom odseku u tu svrhu izabrana naročita komisija — braća Bajželj, Gangl i Kuščer — koja ima da sastavi spisak sviju delâ jugoslovenske sokolske literature, koje mora obvezatno da ima svako sokolsko društvo u svojoj sokolskoj knjižnici. Br. dr. Mat. Ambrožič sastavlja spisak knjiga o zdravstvu, pogodnih za sokolska društva.

Nadalje se sastavlja spisak čitave srpsko-hrvatske i slovenačke omladinske literature za naraštajске knjižnice. Savezni se odsek obratio na sve izdavačke institucije s molbom, da pošalju spiskove svojih knjiga. Izabiranje slovenačkih knjiga za naraštajnu knjižnicu preuzeo je brat Gangl a srpsko-hrvatskih br. dr. Stojčićević. Odabrane knjige imaće na stovarištu «Sokolska matice».

Sporazumno sa saveznom tehničkim odborom izrađen je radni program za godinu 1923. (referat brata Mir. Ambrožiča) objavljen u «Sokolskom Glasniku».

Naposletku treba još da spomenem, da su u raspored župskog prednjačkog tečaja, koji će se održati kod saveza meseca aprila o. g. preuzeta i predavanja o sokolskom prosvetnom radu i sredstvima za taj rad, da se deonici tečaja upoznaju s tim radom i koliko je moguće i usposobe zanj.

PETAR M. LAZAREVIĆ:

Skautizam i Sokolstvo

U poslednje vreme skautizam pokušava da dodje u što tešnju vezu sa Sokolstvom. Vodje skautizma staraju se, da u pojedinim sokolskim društvima organizuju skautska odeljenja, pa su negde u tome i uspevali.

Taj fakt daje nam povoda, da o poreklu i cilju skautizma progovorimo opširnije, kako bi sa skautskom idejom upoznali šire sokolske slojeve.

Skautizam je dobio svoje ime od engleske reči «skout» — izvidjač.

Tvorci skautizma su Englezi, ali ipak njegova domovina nije Engleska, jer su Englezi skautizam stvorili u Južnoj Africi, u Transvalu, stvorili su ga za vreme čuvenoga Englesko-Burskoga rata.

Još pri kraju osamnaestoga stoleća, Englezi su počeli da zauzimaju Južnu Afriku. Godine 1795. oni su pod generalom Gregom iskrcali jedan odred vojske i zauzeli Kap (Greben, na jugu Afrike), koji su dotle držali kolonisti Holandjani, od kojih se jedan deo bio tu kolonizovao iz čisto trgovačkih pobuda, dok su drugi bili politički emigranti.

Kad su Englezi počeli da uvode svoju administraciju, onda je velik broj holandskih kolonista napustio svoju drugu domovinu, Kap, povlačio se ka severu, težeći tako da izbegne «jaram engleske administracije» i da živi slobodnim i samostalnim životom.

Zrtvujući slobodi i samostalnosti ugodan život i svoju dotadanju civilizaciju, ovi su kolonisti, pod imenom «Buri» (Boer = sločar, lutalica), lutali čitavo jedno stoleće po pustim krajevima Južne Afrike, ginuli su i od divljih starosedelačkih plemena i od divljih zverova, ali su uvek ostali uporni i nepokolebljivi pobornici slobode i samostalnosti.

Pod raznim vodjama ovi su se iseljenici sve više udaljavali od «jarma engleske administracije», ali je ovaj «jaram» stalno išao za njima. Prvo su se zadržali južno od reke Oranža, a kad Englezi i tu proširiše svoju vlast, oni predjoše Oranž, no ne nadjoše mir i slobodu. Englezi objaviše, da pod svoju vlast stavljaju sve Evropljane do 25° južne širine, te ova uporna iseljenička plemena predjoše na sever preko reke «Val» i obrazovaše sebi novu postojbinu «Transval», između reke Vala i reke Limpopa. U toj državi živeli su vrlo kratko vreme slobodno i samostalno, jer se ubrzo na njenoj južnoj granici otkriše bogata dijamantska polja, koja navukoše pažnju i požudu snažnijih i jačih.

Najzad posle čitavoga stoleća borbe, muke, napora i patnje, Buri su pod svojim, sad već u svetu slavnim generalima Bošom i Devetom imali da tuku sa Englezima jedan dug i očajan rat onda, kada su smatrali da su već našli obećanu zemlju mira i spokojstva. Posledica toga rata je bila, da su 1900. godine Buri izgubili svoju slobodu, a da je Transval pošao pod Engleze.

Svojim nadčovečanskim naporima i podvizima u tome ratu, Buri su izazvali simpatije i divljenje celoga sveta. Ali je njihova nad-

čovečanska borba za slobodu dala ogromnoga truda i muke njihovim neprijateljima i pobediocima, Englezima. U toj neravnoj borbi engleskoga Džina prema šaćici boraca za slobodu, Englezi nikada nisu imali dovoljno sredstava, da bi što pre savladali svoga, brojem maloga, ali shvatanjem slobode velikoga i snažnoga neprijatelja.

Tražeci iz dana u dan sve nova i nova sredstva, Englezi su došli na ideju, da broj svojih boraca uvećaju uvodjenjem skauta. General Baden Paul za vreme borbi oko mesta Mafekinga, pokupio je svu decu od četrnaeste godine na više i obučio ih je službi izvidjača, održača veze, ordonansa i. t. d. Ova proba kod Mafekinga svojim rezultatima toliko je oduševila generala Badena, da je on posle, po povratku u Englesku, svu svoju energiju posvetio sprovođenju skautizma, a naročito organizaciji skautskih četa u kolonijama, gde je ubrzo posle englesko-burskoga rata broj kolonijske dece uvedene u skautske čete dostizao ogromnu cifru od pola miliona.

Da bi cela ova stvar bila što primamljivija, Englezi su u skautizam uneli najveće šarenilo: šarenilo barjačica, šarenilo amblema, šarenilo raznih znački na rukavima, šarenilo raznih pantličica na ramenima i na odeći u opšte.

Skautizam je u engleskim kolonijama imao toliki uspeh, da su Englezi i van svojih kolonija počeli da šire skautizam svugde, gde se samo moglo naći pobornika, koji bi tu ideju prihvatili. Oni u tu svrhu troše velike sume novaca, pa s jedne strane taj fakat, a s druge strane fakat da u skautskome sistemu ima mnogo koje čega lepoga i korisnoga, svet se često lako i vatreno zagreva za skautizam, prima ga, unosi u svoju omladinu, pa uz njega sa svim nehoćice unosi engleske šešire, englesku odeću; kroz njega unosi u omladinu izvesnu vezu sa Englezima.

I kod nas se posle rata javlja propaganda za skautizam. Nje je bilo i u Srbiji pre rata. Skautizam se u Srbiji javio godine 1910., u doba kada naše Sokolstvo nije imalo svoje dubine, pa je i pored toga fakta o Sokolstvu, skautizam slabo napredovao.

Posle svetskoga rata skautizam u Jugoslaviji nailazi na sasvim izmenjene prilike: srpsko, hrvatsko, slovenačko i českoslovačko Sokolstvo spojeno u jedan savez, to Sokolstvo sa savršenim sistemom telesnoga odgoja i sa idejama, koje preko nacije i slovenstva teže da obuhvate čitavo čovečanstvo. Sokolstvo je tako savršena nacionalna ustanova, da niti mi treba da tražimo nešto savršenije od Sokolstva, niti naši prijatelji, koji našoj naciji žele dobra, treba da nam naturaju nešto mimo Sokolstva.

Skautizam i Sokolstvo ponikli su u razna vremena, u raznim delovima sveta i iz sa svim suprotnih pobuda.

Sokolstvo je bez malo za čitavo pola stoleća starije od skautizma. Ono je poniklo u bratskoj nam Češkoj naciji, a stvorili su ga veliki narodni učitelji i borci za slobodu svoga naroda, Tyrš i Fügner.

Skautizam je ponikao u Africi, on je ideja jednoga vojnika, generala Badena-Paula. Ta ideja je ponikla u ratu, u glavi jednoga

generala osvajača, a sa ciljem da ojača osvajačku snagu njegove vojske.

Ta razlika u pobudama za stvaranje Sokola i za stvaranje skauta, ima još i danas, i imaće uvek jakoga traga u radu Sokola i u radu skauta. Soko je i danas jedna od najnacionalnijih ustanova, skautizam to nije. Skautizam je danas, najblaže rečeno, engleska propaganda.

Protivu skautskoga sistema vežbe ne bi se moglo biti neraspoložen. Ima tamo stvari koje bi se delimice mogle primiti i za vežbu Sokola.

Čak i protivu uvodjenja celokupnoga skautskoga sistema ne bi se imalo ništa, ali samo onda, kad bi se skautizam uvodio tamo, gde već ne postoji ništa savršenije od njega, i pod uslovom da se skautizam nacionalizira.

Engleski skautizam, koji iskreno i iz humanih i prijateljskih pobuda pristupa jednome narodu, mora još pred pragom Domovine toga naroda ostaviti i svoje engleske šešire, i svoje istočnjačko šarenilo, i svoje zastave sa drečecim bojama, i sve ostale kolonijalne ukrase.

Ako se već nadje jedan veliki narod, koji iz čisto prijateljskih i humanih pobuda, iz čiste sentimentalnosti želi da pomogne naš narod, onda je najprirodniji put, da taj veliki prijatelj ojača ono, što imamo ili da stvara ono, što nemamo, a nikako da pored onoga što mi imamo bolje i savršenije, profura u istome žanru nešto lošije i nesavršenije.

Englezi na skautizam van Engleske troše znatne sume novca.

Neka je hvala našim velikim prijateljima na onome, što su u poslednjoj deceniji za nas učinili, ali mi sebi, svojoj budućnosti i svojoj deci dugujemo potpunu iskrenost, te moramo napomenuti, da veliki i snažni vode veliku politiku, a velika politika nema nikakve veze sa sentimentalnošću. To je u ostalom i sasvim pojmljivo. Samo bi i mi trebali već dovoljno da znamo, da veliki narodi ne misle samo na danas i na sutra, već da misle na sto godina u napred. I još nešto. Veliki narodi su narodi od računa, oni ne će založiti ni jednu paru, ako im ta para ne će, ma i posle sto godina, dati kakve koristi.

Mi ne možemo tvrditi, da će nas Englezi kroz svoj skautizam poengleziti, niti da će od nas stvoriti englesku koloniju, ali ono što pozitivno možemo reći, to je, da nam je on danas štetan. Štetan je i razjedinjuje našu nacionalnu snagu.

Danas, u doba sredjivanja naše zemlje, nama je potrebnije nego ikada, da se sve nacionalne sile koncentrišu, da se sva energija pribere i uputi jednim padcem. I ne može biti ni jednoga prijatelja naše zemlje i našega naroda, koji bi imao drugojače težnje i drugojače želje.

Na svaki način da nama ne bi mogao nametnuti niko ništa bez naše volje i našega pristanka. Prema tome mi ne možemo da krivimo Engleze, što se kod nas uvodi skautizam. Oni nam ga ne naturaju, već samo pomažu pokret, koji kod nas vode naši ljudi.

Mi ne možemo da krivimo ni te naše ljude, koji su u taj skautski pokret zagazili, ne možemo, jer među njima ima oprobanih nacio-

nalnih radnika i osvedočenih patriota, koji sve što rade, rade u najboljoj nameri, da pomognu svome narodu.

Radi tih mi i iznosimo ovo nekoliko fakata, te da bi izbegli sve ono što danas razjedinjuje našu nacionalnu radnu snagu, koja danas treba da je na vrhuncu napona.

MIROSLAV AMBROZIĆ:

(Nastavak.)

Sokolska vaspitna metodika

5. Sokolstvo i vera.

Utemeljujući naše stajalište prema bilo kojoj veri, moramo ponoviti stavak, koga smo već dalje gore napisali: Sokolstvo je namenjeno čitavome narodu. Sokolstvo teži za tim, da pride čitav narod u njegov krug — cilj bi Sokolstvo doseglo tek onda potpunoma, kad bi se u njegovom krugu vaspitao po njegovoj vaspitnoj metodi i s njegovim vaspitnim sredstvima čitav narod. To su nepromenljive činjenice. Čim pako te činjenice stoje na snazi, jasno je, da Sokolstvo ne sme preduzimati ništa, čime bi se isključio deo naroda, koji je inače pozvan da sudeluje u Sokolstvu, iz njegove sredine.

U našeg naroda vidimo više vera — ako bi se Sokolstvo zauzimalo za jednu ili drugu tih vera, zatvorilo bi vrata za sve one, koji ne ispovedaju baš tu veru.

Sem toga nije Sokolstvo pozvano, da se uopšte upušta u verske odnose svojih članova, jer ni jedna od vera, koje su u nas priznate, ne stoji u protivnosti sa sokolskim načelima, a i zato, što Sokolstvo smatra to privatnom stvari svakog pojedinog člana. Članovi sokolske organizacije mogu biti dobri, najbolji vernici. Nikoje sokolsko načelo ne može se tome protiviti, pojedinci pak članovi sokolske organizacije moraju pošlivati verski osećaj svoga brata ili sestre, što izlazi iz unutrašnjeg uverenja isto tako, kao što moraju dopustiti naziranje na svet onima, koji nisu uvereni vernici. Sokolstvo se protiviti svakoj neiskrenosti i licumerstvu. Svaki neka postupa u stvari vere po svojoj savesti i svome razumu i neka ispunja svoje dužnosti prema svome bližnjemu, prema narodu i čovečanstvu. Verske su stvari prepuštene, da ih svako za sebe udesi bez ikakvog upliva od strane naše organizacije.

6. Ko može da bude članom naše organizacije?

Nadaje se pitanje: šta treba Sokolstvo da traži od svakog pojedinca kao preduvet, da uopšte može stupiti i biti u našim redovima? Mi kažemo doduše, da mora čitav naš narod da bude u našem krugu, no s time nije nikako rečeno, da bi morali primati u naša društva i ljude, za koje znamo, da su počinili nečasna dela.

U tome moramo biti na čistu o primanju novih članova a važno je to u dvojakom smislu. Prvo moramo paziti na to, kakvi su naši članovi s obzirom na opšti naš uzgoj, jer uspeh vaspitanja ovisi od

svojstava članova. Dogodilo bi se, da se u našim redovima pojave rdavi elementi, koji bi — i ako su u manjini — prečili pravo vaspitanje ili ovo uopšte onemogućili. Pristup je u Sokolstvo dragovoljan a isto tako i istup. Ljudi, koji bi bili na sramotu društva, oterali bi većinu od društva, jer je prirodno, da ni Sokolstvo, koje upotrebljava samo prirodna sredstva, ne može učiniti više, nego toliko, koliko se uopšte može postići s prirodnim sredstvima. U tom pogledu zaslužuje već svaki rušilac discipline, da ga se isključi iz društva. Nada sve važna potpora za dobro vaspitanje je ugled, što ga ima naša organizacija i koga treba da sačuva. Neporočnost članova treba dakle da se sačuva po svaku cenu; neoprostiva je površnost u tom pogledu prilikom primanja novih članova.

Razjasnimo tu stvar još i na taj način: Hoćemo da vaspitamo narod u dobrom i plemenitom, u svestranom zdravlju i moći. U pogledu fizičnog vaspitanja ne lečimo bolesnike, nego krepimo i jačamo zdrave. U stvari čudorednog (moralnog) vaspitanja pako stojimo na istom gledištu, pa si predstavljamo tok opšteg ozdravljenja ovako. Postepeno će nestajati ljudi, koje je već danas zabacilo društvo na podlozi postojećih zakona i zakona opšte morale, što veće će dimenzije zauzimati sokolsko vaspitanje. Ako je njihov broj danas veći nego je bio pre rata, jer je rat škodljivo delovao na sve čovečanstvo, mora se ipak njihov broj umanjivati zbog protivnog upliva sokolskog vaspitanja a to naročito čim zauzme sokolsko vaspitanje tako širok opseg, da zahvati većinu naroda. Tok takvog ozdravljenja može da se vrlo naglo izvrši, jer je početak našeg vaspitanja moguć već u ranoj mladosti počam od 6 godina — s decom počinjemo; generacijama dolazi do izražaja upliv vaspitanja, upliv, koji se pojačava od kolena do kolena sve većma i većma.

Tako napreduje sve dalje prema svome cilju naše vaspitanje prirodnim putem bez obzira na propalice, zločince i ljude, koji stoje moralno ispod normale, kojima nije Sokolstvo namenjeno da bude neko popravilište, kao što Sokolstvo nema bolnice za bolesnike. Sokolstvo je pozvano, da sačuva i pospešuje sve ono, što je zdravo — a zdravima u čudorednom pogledu smatra Sokolstvo sve one, koji su neokaljani, koji ne nose na sebi ljage prestupa profi tudem vlasništvu u svoju korist, pa one, koji nisu opšte osuđeni s nemoralnih činova i zločina protivu interesa naroda i otačbine.

Sokolstvo, koje hoće da digne narod na viši stepen čudorednih sila, mora već samo po sebi imati kao karakterni biljeg neporočnost — mora imati neporočno članstvo, inače bi bilo čitavo njegovo nastojanje osuđeno na neuspeh. Neporočnost je uslov za ugled i za poverenje od strane naroda.

S toga gledišta odgovaramo na pitanje, koje smo čas pre stavili. Sokolski vaspitač mora znati, da naši zadaci zahtevaju od sokolski vaspitanog člana više dobrih svojstava, nego što to traži narod i državni zakonici od ostalih državljana.

U tom smislu mora sokolski prednjak vaspitavati — a upravni organi neka budu pri primanju članova strogi i oprezni.

7. Sokolstvo kao društvena organizacija.

Sokolska se ideja može sprovesti do skrajnosti jedino u organizaciji, u kojoj radi svaki član besplatno. To znači, s drugim rečima, da se sokolska ideja takva, kakva je zamišljena i u čitavoj svojoj celini ne može izvesti ni u kom drugom krugu, do li u društvu, koje je ustanovljeno na podlozi skroz demokratskih pravila, u kome je pristup dragovoljan i iz koga je istup prepušten slobodnoj volji, u kome radi svaki pojedini član iz nesebičnih motiva i bez ikakve nagrade.

Saradivanje je u Sokolstvu dragovoljno. Dobrovoljstvo je bitni uslov našeg vaspitanja. Ono, što postignemo time, da prepustimo svakome članu slobodnu volju, nebi mogli postići ni s kojim prisilnim sredstvima. Jer: svako mora sam sebe prisiliti na saradivanje. To je već samo sobom vaspitno nastojanje. Svako prinudivanje ponizuje čoveka, oduzima mu ponos i samosvest. Do prinudnog posla čovek nema veselja a kamo li oduševljenja. Za delovanje u Sokolstvu, koje je naporno i teško, koje zahteva žrtava i velike samozataje, neophodno je potrebna ponosna samosvest, pa da radiš, žrtvuješ i zatajuješ dragovoljno, neophodno je potrebno veselje i oduševljenje za stvar; inače nećeš izdržati a ni rad ti neće biti tako temeljit, kako bi morao biti i tvoje saradivanje je bez uspeha, za kojim idemo.

Analogno je stvar s naplatom za sokolski rad. Ako tačno uzmemo, onda je naplata sredstvo, s kojim si prisiljen na rad. Jer, ako radiš za platu, već je nastupio onaj «moraš», koji ograničuje tvoje htenje. Dobrovoljnost je okrnjena već i onda, kad tek računaš na to, da ćeš za to, što si uradio primiti nagradu. Tvoj rad već teži za zaradom a ne polazi iz potpuno slobodnog naganjanja u korist dobre stvari. Ponos s tvoga rada već ne može da ostane čist, nemaš više toliko povoda za oduševljenje; pritajivaš se zbog zarade, žrtva nije više tako plemenita, napor postaje neprijatnim — uspeh dvojen.

A da se dobro razumemo, moram spomenuti slučaj, koji baš ne spada u gornji stavak. Uzmimo, da smo pridobili brata (sestru) prednjaka ili drugog kog sokolskog funkcionara, koji se potpuno žrtvuje za sokolski rad i mora radi toga da napusti svoje zvanje.¹ U takvom slučaju mora brać da dobije sredstava za život i u takvom slučaju ne radi prednjak ili sokolski funkcionar radi plate, već mu samo daje organizacija sredstva za život, jer se inače ne bi mogao žrtvovati za sokolski rad. Njegovo delovanje ostaje usprkos toga čisto, nesebično i oduševljeno.

S gore označenog stajališta treba da prosudujemo i naše gledište prema školi i vojsci.

Pri tome prosuđivanju moramo uzeti u pretres dve stvari: prvo sokolski sustav telesnog vežbanja² i drugo, vaspitanje u sokolskom

¹ Baš bi sada trebali nužno takvog saveznog putujućeg prednjaka.

² Tom prilikom upozorujem na to, da razlikujem sustav telesnih vežbi od sokolskog vaspitnog sustava. Kako si ja to zamišljam, razložio sam u početku moje rasprave (vidi stranu 7. prvoga broja).

duhu, to znači čitavo sokolsko vaspitanje po sokolskoj vaspitnoj metodi, po sokolskim uzgojnim načelima.

Prvo se daje uvesti kud god bilo bez svakih teškoća a drugo je teže baš zaradi važnosti načela dobrovoljnog sudelovanja. Tako n. pr. možemo lako uvesti vežbe, što ih imamo u našem sustavu telesnih vežbi u škole ili u vojsku. Već je to znatno, jer se sokolski sustav telovežbe mnogo razlikuje od drugih sustava: ima ogroman izbor vežaba i teži za lepim izvođenjem. Stoga je vežbanje po našem sustavu prijatno radi raznovrsnosti i nije dosadno i radi toga ne odbija toliko i onda, kad bi bila prisilno. Raznovrsnost i težnja za najlepšim izvođenjem uzgajaju ujedno i smisao za lepotom. U tom pogledu se odlikuje naš sistem telovežbe i bez obzira na duh, koji ima da provejava svaku telesnu vežbu izvođenu i po najstrožijoj sokolskoj metodi.

Te se pako metode u svim podrobnostima ne mogu upotrebiti ni u školi ni u vojsci. Da ne bude nesporazuma ponavljam: u s v i m p o d r o b n o s t i m a, jer potpuno na slobodnu volju ne može puštiti telesno vaspitanje ni škola ni vojska.

Škola (osnovna i srednja) nalazi se doduše u veoma sličnom položaju kao i Soko. Deca i omladina, dok ne doraste, nema one pune slobode i ne može odlučivati sama o sebi poput odraslih. I u Soko šalju roditelji decu i mladež; ali je razlika u tome, da Soko kao takav ne prinuđava k telesnoj vežbi, dočim škola, koja je uvela gimnastiku, prisiljava na vežbanje, isto kao i na druge predmete. Dete oseća to instinktivno, što s time dokazuje, da radije ide u Soko nego na školsku gimnastiku. Sem toga nemoguće je isto postupanje učitelja prema učeniku, kao što je ono prednjaka prema naraštaju. Razlike su istina vrlo male no za dete dostatne: dete vidi i oseća to nešto bolje od odrasloga. Škola je za dete — i ako je najmarljiviji učenik — ipak ona ista škola, u kojoj su počele zanj prve brige i ona je zanj d u ž n o s t! Toga u Sokolu ne oseća a isto tako zna, da bi prednjakova zabrana polaska na vežbe bila kazna, sramotna diskvalifikacija i poniženje pred drugovima i čega svega ni po kazni u školi ne oseća u tolikoj meri. Škola, dužnost i kazna su u definjoi glavi skoro jedan pojam. Isto tako predstavlja u njegovim očima učitelj — dužnost i kaznu a prema tome zapreku za njegovu punu slobodu, koju si u svojoj glavi slika najživljim bojama i za kojom teži opeš po svojoj pamefi u svojoj fantaziji i po prirodnom instinktu sasvim na drugi način i mnogo intenzivnije nego odrasli čovek. Sokolski vaspitač naprotiv (razume se po njegovom sudu) ne preči ga ni u čemu; naprotiv daje mu priliku, da se razigra, za čim oseća najveću potrebu. Zato ga zavoli, poštuje i povinuje mu se. U tom pogledu ima sokolski vaspitač mnogo lakše stajalište i zahvalnije polje, nego školski vaspitač.

Iz toga pako sledi, da treba Sokolstvo i škola da rade uzajamno, da se nadopunjavaju. Školska mladež neka posećuje pored školske gimnastike još i sokolsku telesnu vežbu. Učitelj može u tom slučaju da bude ujedno i prednjak, jer u sokolskoj vežbaonici školski učitelj

— sokolski prednjak u očima mladeži nije onaj isti, koga vide u školi, nego im je prijatelj i bliže im stoji. Sredina tu nije ona školska, druga je: deca nisu razvrstana onako kao u školi i društvo ima svoj upliv, dužnosti nisu školske i. t. d. Dečje se oseća u drugom kolu i sve drugojačije prosuđuje. Na taj način može školsko učiteljstvo mnogo da koristi Sokolstvu — a da kod toga pre zadobije na ljubavi i privrženosti za strane mladeži, nego da bi štogod izgubilo.

Služenje u vojsci je za sada u našem narodu potpuno prirodna, zbog sadanjih prilika našega naroda u međunarodnim odnosima, opravdana dužnost svakoga Jugoslovena. Na, iako je ta dužnost i toliko prirodna i razumljiva i ako je obavljamo ma kolikom ljubavlju prema našem ugroženom narodu, ipak je red u vojsci ovisan od *z a p o v e d i*, koje su bezuvetne i praćene naglaskom sile. Takav red i takve zapovedi u vojsci *m o r a j u* biti. Oni čine podlogu za organizaciju, koja obasiže toliku množinu ljudi a mora da se pokreće na mig jednoga. Svaki razuman čovek zna, da vojska bez takve organizacije ne bi bila više vojska. Baš je u tome ono, što razlikuje vojničku organizaciju od sokolske.

Time još nije rečeno, da treba vojsku isključiti iz Sokolstva, da vojska ne bi mogla sudelovati u sokolskom vaspitanju. Naprotiv, kao što zovemo čitav narod u Sokolstvo, tako isto zovemo i vojsku, koja čini važan deo naroda. Kao što ima da bude Soko dobar vojnik, tako ima da bude i vojnik Sokolom o d s v o j e v o l j e. S toga razloga neka se daje prilika svakom vojniku, da pristupi sokolskom društvu, odnosno neka se vojnicima u vojarnama daje prilika, da od svoje volje ustanove sokolska odeljenja, u kojima da se u slobodnom vremenu posvete vaspitanju po sokolskoj metodi, kao što to rade Sokoli van vojarna. Među vojnicima ima prednjaka sokolskih društava, a pomažu i prednjaci-Sokoli van vojarna, pomažu društva sa svim sredstvima svesna svoje sokolske dužnosti i dužnosti prema braći, koja obavljaju svoju državljansku dužnost.

Jedino se na taj način može izvesti sokolsko vaspitanje u našoj narodnoj vojsci.

8. Kakva je osnovna organizacija Sokolstva.

Sokolska d r u š t v a čine poprište za sokolsko vaspitanje. Društva imaju veći ili manji broj članova, muških i ženskih.¹ Društva imaju vežbališta, gde se sabiru i vežbaju telesne vežbe po sokolskoj metodi. Društva ujedno udešavaju i goje telesnu vežbu naraštaja² i dece.³

Društva su organizirana u ž u p a m a. I župe imaju različni broj članova — društava. Župe vode brigu oko jedinstva u vaspitanju po društvima, podupiru društva, daju im naputke, s podobnim sred-

¹ Po sadanjim pravilima može se postati članom Sokola s 18 godina.

² Po sadanjem određenju od 14. do 18. godine.

³ Po sadanjem određenju od 6. do 14. godine.

stvima (štampom, priređivanjem sletova i tečajeva itd.) pospešuju društveni rad i nadziru društva. Ujedno župe posreduju među društvima i savezom.

Župe su članice najviše organizacije: «Jugoslovenskog sokolskog saveza». Prvi zadaci saveza jesu: vrhovno vodstvo čitavog vaspitnog delovanja sokolskog, čuvanje jedinstva u vaspitanju, unapređivanje vaspitnog delovanja sa svima za to podobnim sredstvima.

Sokolstvo teži za tim, da se ustanovi još i najviša organizacija svih slovenskih sokolskih saveza.⁴

Izvršivanje vaspitnih dužnosti i vodstvo jedinica je povereno organima, koji su izabrani od sviju članova (princip majoriteta) ili su to stručnjaci imenovani od izabranih članova i potvrđeni a ti su za svoje delovanje i odgovorni čitavom članstvu. Ovi su organi dvojaki: 1. upravni, 2. tehnički (vaspitni). Upravni su i tehnički organi autonomni i odgovorni svaki za sebe, njihovo pak poslovanje mora biti uzajamno i sporazumno.

Celokupno članstvo kao vrhovna vlast posluje u obliku glavnih skupština; u društvima sudeluju kod toga svi članovi lično a u župi i savezu putem zastupnika, koje su sami lično izbrali za tu svrhu.

Upravni su i tehnički organi odgovorni opštim zborovima i glavnim skupštinama; onde daju izveštaje o njihovom delovanju. Opšti zborovi i glavne skupštine biraju upravne i tehničke organe za doba od jedne godine.

Upravni organi jesu:

1.) U društvu: O d b o r, koji je sastavljen iz raznog broja izabranih članova, među kojima je i glavna ličnost tehničkog organa, načelnik. Odbor može sastaviti različne pomoćne odseke, čije članove može i odbor da imenuje a ne samo opšti zbor. Same odseke može da izabere i opšti zbor a odseci su u pravilu ili bar u prvom redu odboru⁵ odgovorni.

2.) U župi: Starešinstvo, na skupštini izabrano a ima u svojoj sredini i tehničkog vođu: načelnika. U istom smislu, kao u društvenom odboru, ima i župno starešinstvo svoje odseke, čiji su članovi ili birani ili imenovani.

3.) U savezu: Starešinstvo izabrano na skupštini, koje ima u svojoj sredini i tehničke vođe: načelnika i njegove zamjenike.⁶ U istom smislu, kao u župi, ima savezno starešinstvo svoje odseke, čiji su članovi birani ili imenovani.

4.) Posredujući su organi među članstvom i starešinstvom u župi i savezu: ž u p n i o d b o r, koji sačinjava manji broj

⁴ Pre rata smo imali «Slovenski sokolski savez», sad imamo privremenu središnju organizaciju u «Čehoslovačko-jugoslovenskom savezu».

⁵ Pogrešno je, ako se gde bilo u praksi ne postupa tako, jer zbog toga može da nastane škodljiva dezorganizacija.

⁶ U našem su Sokolstvu trojica.

društvenih zastupnika i savezni odbor, što ga sačinjava manji broj župnih zastupnika. Ta dva odbora nazivam posredujućima, jer zaista posreduju među starešinstvom i među skupštinom, stoje nad starešinstvom a ne nose za pravo nikakve odgovornosti prema skupštinama.

Upravni organi obavljaju novčane i organizacijske poslove našeg Sokolstva.

Tehnički organi jesu:

1.) U društvu: Načelnik s prednjačkim zborom, koga sačinjavaju svi društveni prednjaci i prednjačice. Prednjački zbor može podeliti rad ustanovljivanjem odseka, kojima može privući i druge vežbače(-čice).

2.) U župi: Načelnik s tehničkim odborom. Načelnika bira po predlogu prednjačkog zbora župna glavna skupština. Tehnički odbor sastavljaju najbolji prednjaci iz župnog središta ili najbliže okolice. Članove tehničkog odbora može birati župni prednjački zbor a može ih imenovati i župni načelnik sam i predlagati župnom prednjačkom zboru na potvrdu ali to i ne mora.² Tehnički odbor deli posao na odseke, koji su mu podređeni i za svoj rad odgovorni. Ovi odseci ipak nisu u tolikoj meri samostalni, da bi mogli stvarati zaključke i ove odmah izvršivati, nego ih moraju zbog jednakog postupka kod vaspitanja još pre izvršenja predlagati na odobrenje tehničkom odboru. Ujedno su ti odseci izvršujući organi tehničkoga odbora. Takvi odseci jesu: ženski, naraštajni, odseci i komisije za rešavanje najaktualnijih poslova itd. U odseke se redovno uzimaju članovi i članice, koji su van tehničkog odbora. Bira ih tehnički odbor.

3.) U savezu: Načelnik, njegovi zamenici³ i savezni tehnički odbor. Načelnika i njegove zamenike bira po predlogu prednjačkoga zbora savezna glavna skupština. Izabranici opet saberu u mestu saveznog središta najbolje stručnjake a svi zajedno sačinjavaju savezni tehnički odbor. I savezni tehnički odbor razdeljuje dalje svoj posao na odseke, koji su mu podređeni i odgovorni, slično kao što je to u župi.

4.) Posredujući organi među društvenim tehničkim organima i župnim te saveznim tehničkim odborom jesu: župni prednjački zbor, sastavljen od društvenih načelnika(-ca) i od župnog tehničkog odbora, pozvani se mogu i namesnici(-ce) dru-

² Tom prilikom a i s obzirom na ono, što sam dalje gore rekao, moram spomenuti, da moj napis nisu savezna, župna i društvena pravila a ni poslovnik. Razlažem samo organizaciju, kakva je a delom i kakva bi imala da bude. Kod toga se samo od sebe podrazumeva, da se moramo u pojedinim slučajevima strogo ravnati po pravilima i poslovniku, koji su sada u savezu, pojedinim župama i društvima na snazi.

³ Po sadanjim pravilima trojica.

štvenih načelnika(-ca) i savezni prednjački zbor, koji sastoji od župnih načelnika(-ca) odnosno njihovih zamenika i saveznog tehničkog odbora. Savezni tehnički odbor, odnosno župni tehnički odbor odgovorni su u prvom redu saveznom prednjačkom zboru, odnosno župnim prednjačkim zborovima.

Tehnički su organi u Sokolstvu vaspitni organi; članovi tehničkih organa jesu sokolski vaspitači.

Sem pobrojanih organa imamo u našem Sokolstvu još i Sabor, koji se sastaju svake pete godine a odlučuju o načelnim i najvažnijim pitanjima jugoslovenskog Sokolstva (o sedištu saveznog starešinstva, o svesokolskim slefovima itd.). Sabor sačinjavaju zaslužnici sviju družava a ima veća prava nego savezna skupština. O svim tačkama dnevnoga reda odlučuje većina (princip majoriteta).⁴

Ovamo spada i žensko pitanje u Sokolstvu. U podrobnosti toga pitanja, koje je vrlo razvijeno i zbog toga i vrlo zamršeno, ne kanim se ovde upuštati, jer je zadatak toga napisa samo u načelnim konstatacijama, na čijoj podlozi imamo da udesimo našu vaspitnu metodu. Za tu je svrhu dostašno da utvrdimo, kako u Sokolstvu ne može biti u pitanju prava nikakve razlike u spolu, kao što je nema u staležima ni pozivima i dr. Žena je u Sokolu potpuno jednakopravna muškarcu. I ženska članica ima sva prava i sve dužnosti, što ih ima muški član. Članovi se i članice samo dele — a ne razlikuju — pri vaspitanju u metodičnom pogledu a to tako, da članice vežbaju odeljene od članova i da članice same vode njihove vežbe. Isto to vredi i za naraštaj i decu. Prednjaci za ženski naraštaj i decu neka budu članice.

U upravnim su organima funkcionari članovi i članice, u tehničkim organima neka skupno rade članovi i članice, jer nema povoda za odeljivanje;⁵ za skupno delovanje pak imamo više razloga: jedinstvenost u postupku, međusobno podupiranje i dolaženje do izražaja većega foruma.

(Nastavićese.)

⁴ U stvari organizacije Saborâ imam da prigovorim, naročito glede načela majoriteta najširih slojeva članstva. Mislim, da bi se mogao bolje prosuđivati položaj i pravilnije stvarati zaključci, kad bi se Sabor ograničio na neki broj najodličnijih sokolskih radnika iz čitavog jugoslovenskog Sokolstva. No podrobnije raspravljanje ovih pitanja ne spada u taj napis. O tome ću govoriti drugom prilikom.

⁵ Nekoji su mišljenja, neka bi se ženski prednjački zborovi i tehnički odbori posamostalili zbog toga, do dobiju članice više veselja za rad, jer će same dospeti na vodeća mesta. Po mom mišljenju to nije dosta jak povod, jer Soko ne radi za to, da dospe na vodeće mesto, nego za to, da koristi dobroj stvari. Članice, koje su sposobne i onako mogu dospeti na vodeća mesta kao načelnice svojih odeljenja.

E. GANGL:

Brat dr. Ivan Tavčar †

(* 28. avgusta 1851. v Poljanah nad Skofjo Loko, † 19. februarja 1923. v Ljubljani.)

Sedemdesetdve leti življenja, petdeset let član in deset let starosta sokolskega društva v Ljubljani. . . . To je časovni okvir Tavčarjeve hoje od zibeli do groba — hoje brata Sokola, ki je znal, da samo

pošteno delo daje dragoceno vsebino življenju, tej posodi duha, moči in kreposti! V to posodo se nabirajo dobrine, ki so takisto namenjene bratu in sestri, kakor dajejo lastni osebi moralno in materialno možnost, da se udeležuje v javnosti po načelih nesebične, iskrene, bratske ljubezni!

Tako je izpolnil svojo dobo brat doktor Ivan Tavčar!

Stal je visoko nad vsemi drugimi, ker je bil mož izrednih, neobičajnih talentov. Naša kulturna in politična zgodovina ne pozna sličnega imena. In blagor narodu, ki mu vsaj vsako stoletje rodi takega moža!

«Kmet — gospod!» kličejo Tavčarjevi življenje-

pisci. «Kmet je kralj!» vzklika Tavčar v svojih spisih. Vse to je bil brat dr. Tavčar: kmet — gospod — kralj! Kmet v svoji preprostosti, odkritosrčnosti, kremenitosti in prikupnosti značaja; gospod v svojem ponosu, v svoji zavesti, po impozantni zunanosti, po milini srca in plemenitosti duše; kralj v hramu umetnosti in na polju najljubejših borb za pravdo in svobodo naroda! Mož — človek — značaj! A vso to popolnost in dovršenost, ki se je do nje popel v veličini in neizčrpni svežosti, lahkoti in plodovitosti svojih ustvarjajočih moči, najizraziteje označuje najčastnejše ime: Sokol!

Ustvarjal je velika in trajna dela, ker je promatral svet z jasnimi, doumevajočimi pogledi in s človeškimi čustvi in ker je živel globoko, notranje življenje, ki je iz njega kipela toplota in svetloba in se prešerno in razkošno razlivala na vse strani. Preudarnost in odgovornost sta blažili strast, ki naj bi nebrzdana dajala izraza ogorčenju in viharju srca, dokler ni v odporni, samozavestni, zmage se zavedajoči mogočnosti besede in peresa dokazala opravičenosti

in utemeljenosti prepričanja in porazila sovražnika! Z bratom dr. Tavčarjem je bil vsak boj težak: v njegovi čisti roki se je blešketal meč, brušen ob jeklu njegovega značaja in kaljen v plamenu njegovih idealov! V tej čistoči in v tem ognju je blestela in žarela vsa njegova osebnost: kmet — gospod — kralj — edini on v vsem našem številu! Sokol — brať!

Moža tolike duševne in moralne potence je klical narod skoroda na vsako poprišče javnega delovanja. Vsakemu klicu se je brať dr. Tavčar odzval, tako tudi l. 1896., ko ga je povabilo sokolsko društvo v Ljubljani, naj prevzame mesto staroste. Bilo je to v težavni dobi, «ko se je Ljubljanski Sokol, in z njim tedaj še silno majhno slovensko Sokolstvo postavljalo na novo podlago, na kateri naj bi se mu odprl nov, močan, neusahljiv vir življenja, ko so se mu stari že sušili in izgubljali v pesku. Imeli smo hude boje...» Tako piše o tej dobi brať dr. Viktor Murnik, ki je sam stal na čelu čeli mladih borcev, ki so naravnavali Sokolstvo v novo smer, in nadaljuje: «Ne mala zasluga za stvaren boj, za miren izlek in uspešen izid v preporodni dobi Sokola gre dr. Ivanu Tavčarju. Bil je pravi oče društvu, vedno nad strankami, vedno je znal stvar obrniti tako, da sokolski voz, ki so ga eni vlekli na eno, drugi na drugo stran, ni kje običal za vedno... Tako je dr. Tavčar posredno mnogo pripomogel k temu,¹ da so se pojmi bistrili, dvignila sokolska vnema, speča društva vzdramila, začela ustanavljati nova, in po Sloveniji pričelo živanejšje sokolsko življenje. — V dobi Tavčarjevega starostovanja se je vršil II. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani (1904.), «ki je postal važen mejnik v razvoju našega Sokolstva. Sijajno je takrat dr. Tavčar reprezentiral društvo. Kakor bi nam še v ušesih zvenel in v srcu odmeval njegov pozdravni govor na vrhu Narodnega doma zbranim slovanskim braťom!» (Dr. V. Murnik.)

Markantna osebnost brata dr. Tavčarja je torej pritislila vidno in trajno znamenje v zgodovino Sokolstva v času in na mestu, ko se začinja razvojná pot Sokolstva v zmislu pravičnega pojmovanja sokolske ideje in v pravcu doslednega izvajanja vzgojnih nalog Sokolstva. Kjer se je brať dr. Tavčar udeleževal, tam je ostala sled njegovega duha in dela. Tako silna, učinkovita in preobrazujoča je bila njegova osebnost. Imela je toliko privlačno moč, da si je neusiljivo pridobil nebrojno množico prijateljev, spoštovalcev, somišljenikov — pa tudi nasprotnikov je imel dovolj, ki so zajemali svoja bojna gesla proti njemu v orožarnici političnega fanatizma.

Bil je pesnik — pisatelj — umetnik, ki mu ni mogoče prisopodabljati nobenega naših književnikov. Danes imamo zbranih šest knjig njegovih povesti. Morda ni človeka med narodom, ki bi ne poznal Tavčarja pripovedovalca in časnikarja. Materinska beseda mu je vrela izpod mojstrskega peresa v skoroda nedosežnem bogastvu, kakor je njegova govorná beseda vplivala in učinkovala z veherentno silo. Umetnik — glasnik lepote!

¹ Dr. Tavčar je dal v «Slovenskem Narodu» Sokolstvu poseben predelek na razpolago, kjer so se pod nadpisom «Slovensko Sokolstvo» več let redno objavljali članki in notice o Sokolstvu. Dragocen pripomoček je bil to takrat, ko še ni izhajal noben sokolski časopis. (Dr. V. Murnik.)

Bil je človek — demokrat v najlepšem pomenu te besede, ki je hladil in lečil rane src in duš, ki je lajšal bedo in trpljenje vsakemu, kdor je iskal podpore in zavetja pri njem. Geslo mu je bilo: «Naj ne ve levica, kar stori desnica!» Najbednejši so bili njegovemu srcu najbližji. Človek — glasnik dobrote!

Bil je bojevnik za pravico naroda, za pravico vsakega posameznika, ki se je zafekel k njemu. Mož poštenjak je sovražil hinavščino in laž. V vseh svojih spisih in govorih je brezpogojno iskal resnico in ji služil vse življenje z zgledno doslednostjo in neizprosnostjo. Brezobzirno je bičal vsako licemerstvo, vsako zahrbtnost in vsako neznačajnost. Svoje misli in nazore je odkrival nepotvorjeno in brez strahu, ali zmanjša ali poveča svojo popularnost. Bojevnik — glasnik resnice!

In glejte: tako so bile v bratu dr. Ivanu Tavčarju utelešene naše sokolske kreposti, ki so — to si upam trditi — ustvarjale bistvo in jedro njegovega značaja! Bil je lep, dober in resnicoljuben v najtajnejši globini svoje duše, zato je tudi vse, kar je ustvaril in daroval narodu iz zakladnice svojega notranjega sveta, lepo, dobrotno in resnično!

Naloga drugih je, da vsestransko in izčrpno opišejo življenje in delovanje brata dr. Tavčarja. Tiha moja žalost je zarisala le široko konturo bratom in sesram v spomin in zgled. Brat dr. Tavčar je z dletom dela in s kladivom volje klesal vse življenje svoj obraz v skalo naše samobitnosti — začrtaval ga je v knjigo naše zgodovine!

In ko je smrtni bron grenkó zazvonil,
mož v dušo naroda si živ utonil!

ZDRAVSTVO

Др. Тоне Јамар:

Туберкулоза

Од свих болести највише жртва захтева јектика, а пошто је врло погибелна, потребно је сваком појединцу, да сазна узрочника. почетак и ток болести по знаковима на и у телу, које је оболело од јектике.

Г. 1882. пошло је за руком леџнику Коху микроскопски доказати малу штапићу сличну гљивицу, која се редовно налази у пљувачици јектичавог човека па и при туберкулози коже (lupus), костију, мозга, уопште на свима од јектике оболелим органима тела.

Најопаснија је јектика деци, уопште младежи и обично се сваки у младости окужи јектиком, која чека прву прилику, кад тело ослаби, да избије и почне својим харањем.

Први знаци јектике су следећи:

1.) Стално дизање температуре тела у поподневне и вечерње часове до 37° и више. Температуру мери у устима под језиком с топломером, кога само ти употребљавај, изјутра, пред доручак, у 2 сата по подне и у 6 у вечер, сваки пут најмање по 10 минута.

2.) Опадање апетита за јело без болова у желуцу и ради тога опадање телесне тежине. Други знакови су још: дуготрајан кашаљ са или без избацавања «хракотина», пред вече уморност, лака главобоља; пролази те хладноћа, затим осећаш врућину, која опада с једва осетним знојењем; јутрање знојење у постељи, пробадање у прсима или плећима, тешко дисање при ходу, јака осетљивост према хладноћи, нарочито за кишовитог времена, повишена температура после једносатног хода.

Нарочито су пријемљива за туберкулозу деца јектичавих родитеља, људи уског грудног коша, деца фабричких нарочито рудничких радника ради слабог ваздуха и слабих станова у дотичном крају, надаље обртници и радници као што су камењари, типографи и т. д., који морају радити у рђавом, задимљеном или прашљивом ваздуху.

Најбоља средства да се очувамо туберкулозе јесу: добар ваздух, сунце, течна храна, одмор.

- 1.) Не пуштај децу у близину јектичавог човека.
- 2.) Не дозволи никоме да ти љуби децу.
- 3.) Умивај добро руке пре јела.
- 4.) Умивај се до паса сваки дан студеном водом.
- 5.) Употреби слободно време за боравак у слободном, чистом, свежем ваздуху и сунцу.
- 6.) У спаваоници држи отворене прозоре и зими.
- 7.) Пусти децу к телесном вежбању на слободном простору (спорт, туристика).
- 8.) Дај уморном телу довољно одмора; за одрасле 8 сати, за не-одрасле 12 сати дневно.
- 9.) Узимај доста укусне хране, нарочито млека, млечних јела, сланине и хлеба.
- 10.) Уздржи се или на сваки начин ограничи уживање алкохолних пића и никотина.
- 11.) Изпирај више пута уста, нарочито пре јела.

Како мора живети јектичав болесник, да не окужи друге.

- 1.) Имај своју посебну собу или барем своју посебну постељу далеко од других.
- 2.) Имај своје посебно постељно рубље.
- 3.) Имај свој посебни прибор за јело (нож, виљушку, кашику, тањире).
- 4.) Имај у соби своју пљувачницу, напуњену са лизолном водом.
- 5.) Кад кашљеш држи рубац пред устима.
- 6.) Пери руке више пута на дан.
- 7.) Не дотичи се јела, која су намењена другим.
- 8.) Немој се љубити, нарочито не децу, у уста.
- 9.) Тело умивај чешће, ако је могуће сваки дан лизолном водом.

- 10.) Твоје рубље нека се увек намочи посебно у лизолној води 24 сати (2 кашике лизола на 1 лит. воде) или нек се добро прекуха.
- 11.) Пери под пред постељом и дрвене делове постеље сваки тједан лизолном водом (5 кашика лизола на 1 литар воде).

Опажено је, да се деца, која бораве довољно на ваздуху и много се крећу у слободном простору, сачувају од туберкулозе. Ради тога се не може никако довољно препоручити родитељима, да шаљу своју децу на телесна вежбања, особито, ако се врше на слободном простору. Такој деци се систематском вежбом шире преа, оцвршћују плућа и цело тело, које тим добија више отпорне снаге против болести.

Odborova seja Jugoslovenskega sokolskega saveza v Ljubljani (na magistratu) dne 28. januarja 1923.

Navzočni: Savezno starešinstvo: br. dr. Ravnihar, dr. Matija Ambrožič, Miroslav Ambrožič, Bajželj, Cobal, Dev, dr. Fux, Gangl, dr. Hadži, Kajzeli, Kostnapfel, Maroll, dr. Murnik, Palčič, Paunković, Švajgar. Zastopniki žup: Beograd (Paunković), Bjelovar (Kolarič), Celje (dr. Serneck), Kranj (Cvar), Ljubljana (Mešek), Ljubljana I (dr. Pestošnik), Maribor (Schaup), Novo mesto (dr. Vasič), Novi Sad (dr. Belajčić), Osijek (Petrovič), Rijeka (Prelovec), Split (Galzinia), Zagreb (dr. Gavrančić). — Svojo odsotnost so opravičile župe: Banjaluka, Veliki Bečkerek, Tuzla, Užice in Zaječar.

Ob 9-25 otvori br. savezni starosta, dr. Ravnihar, sejo in pozdravi vse navzočne župne zastopnike. Z ozirom na mnogo gradiva, ki ga moramo na tej seji predelati, prosi za odločitev, ali naj se seja vrši brez odmora do zaključka, kar svojestransko priporoča z ozirom na to, da se mnogo zunanjih bratov želi odpeljati že popoldne iz Ljubljane. Temu predlogu vsi priridijo.

Tajnik dr. Riko Fux poda naslednje poročilo: Starešinstvo je v kratkem času od skupščine do danes reševalo vse tekoče zadeve ter v zmislu sklepa skupščine izdelalo program za nožanje delo Sokolstva v l. 1923. in načrt za izpolnitev organizacije. V tem pogledu pa je poklican tudi odbor, da pove svoje mnenje. Radi tega mi dovolite, da omenim nekatere zadeve, ki se tičejo naše organizacije in o katerih naj razpravlja ter sklepa bratski odbor.

V prvi vrsti se moram dotakniti sokolskega dela v društvih in župah. Že na glavni skupščini sem moral poudarjati, da je delo v župah in društvih v organizacijskem zmislu zelo pomanjkljivo in da nam nedelavnost nekaterih društvenih in župnih funkcionarjev grozi ubiti glavno sokolsko delo v telovadnici. Priznati moramo, da vzbuja nered v poslovanju društva med članstvom mnogo nejevolje in da odvraca od resnega dela še one člane, ki bi hoteli delati. Poudariti moram, da oslancejo skoraj vsa navodila JSS. pri večini društev in žup brez uspeha. Članstvo o teh navodilih ostaja nepoučeno, tako je potem nepoučeno tudi o vsem delu naše organizacije. Dalje članstvo ne čita naših listov, niti sokolskih brošur, tako da nima pravih stikov z organizacijo, radi česar mu postaja vse tuje, nima zmisla za vzajemnost in bratstvo, polagoma mu preide tudi ljubezen do dela. Rad priznam, da zahteva delo v društvu, posebno v večjih društvih, od vsakega funkcionarja mnogo žrtev. Toda, kdor prevzame tako funkcijo, se mora zavedati, kakšne dolžnosti s tem sprejme, in mora te dolžnosti tudi izvrševati. Ne leži krivda samo na eni osebi, na enem funkcionarju, kakor zvenijo običajni izgovori, temveč na vseh funkcionarjih brez izjeme. Naj navedem za zgled samo nekaj primerov. Na glavni skupščini v Osijeku je bilo sklenjeno, da izvedemo zavarovanje vsega članstva. Vzlic temu, da smo v okrožnicah in v časopisih članstvo opozorili na ta sklep, večina društev sploh ne ve, da ta sklep obstoja, in tudi nekatere župe začudene vprašujejo, zakaj zahtevamo plačevanje za poškodbeni fond. Izdana so bila dalje na podlagi sklepa skupščine v Osijeku navodila glede uvedbe članskega katastra. Vzlic temu, da je vsako društvo in vsaka župa dobila točna navodila in celo predpisane formulare, se

večina društev in žup za to ne zanima in sklepa ne izvrše. O nerednem plačevanju poreza sploh ne govorim, ker malomarnosti žup in društev v tem oziru ne morem dovolj obsojati. — Sklenjeno je bilo izdati spominsko knjigo za I. jugoslovenski vsesokolski zlet. Pozvali smo vse župe in društva, da zbirajo naročnike; rezultat te akcije je: okoli 100 naročnikov. Večina društvenih članov sploh ni bila informirana, da izide ta velepomembna knjiga. — V Hercegovnem se je ponesrečil pri javni telovadbi brač Bunoza. Radi poškodbe je umrl ter zapustil svojo rodbino v največji bedi. Na prošnjo mostarske župe smo smatrali za svojo dolžnost, da podpremo ubogo rodbino. Pozvali smo torej vsa društva in župe, da zbirajo prispevke. Pozivu se je odzvalo 10 društev.

Navedel sem samo nekaj zgledov. V podrobnosti se nočem spuščati, ker bi ne mogel danes končati. Ugotoviti pa moram, da te razmere morajo prenehati, ako hočemo obstojati kot organizacija, ki naj zavzema v narodu najodličnejše mesto. Kajti v nasprotnem primeru bomo prenehali z delom, ker je škoda izgubljati čas in veselje do dela. Temu je treba takoj odpomoči in današnja seja naj posveti temu vprašanju vso pozornost. V svrhu odpomoči smatram za nujno potrebo, da župe takoj organizirajo tečaj za društvene in župne funkcionarje in da savez tudi sam sodeluje pri teh tečajih. Ti tečajji se morajo ponavljati vsako leto, da si vzgojimo potrebno število dobrih funkcionarjev. Mnogo bi odpomogli temu nedostatku bolj pogosti župni sestanki društvenih funkcionarjev, kjer naj bi se razpravljalo o organizacijskih razmerah v župi in v savezu, kajli župe ne smejo samo čakati na navodila od zgoraj, temveč morajo same prihajati z nasveti ter same sodelovali v organizaciji. Taki sestanki naj bi se vršili vsakikrat v drugem društvu. Župe morajo izvrševati strogo nadzorstvo nad društvenim delovanjem ter pošiljati funkcionarje bolj pogosto k posameznim društvom. S tem bi se poživelo delo, sliki med posameznimi društvi bi postali živahnejši. Vse delo v župi bi dobilo določeno smer, uspeh bi bil pa gotovo velik. Ravno tako bi pa morala skrbeti tudi društva za ožje stike med članstvom, kar pa glede načina moramo prepustiti njim samim, da zadenemo pravo z ozirom na krajevne razmere posameznih društev.

Več pazljivosti moramo posvetiti članstvu, ki ga sprejemamo v društva. Sokolstvo je bilo vedno stroga nacionalna organizacija, ki ni nikdar poznala kompromisov v tem oziru. Po prevratu so nekatera društva v tem oziru popustila, in pojavila se je misel, da je naša nacionalna naloga končana ter da moramo iskati druge poti za svoje delo. Ta preobrat je imel vpliv tudi na sprejemanje članstva. Društva niso več tako strogo pazila, koga sprejemajo v sokolske vrste, in doslikrat so bili financijelni oziri bolj odločilni, kakor sokolska načela. V naše vrste so se vrinili ljudje, ki ne spadajo med nas. Posledica tega so številni spori v društvih, disciplinarne preiskave, zelo veliko število izključitev, samo zadeve, ki ovirajo redno delo, da ne morejo društva vršiti svoje naloge tako, kakor bi jo morala. Ponovno smo priporočali strogo revizijo članstva, toda pri večini društev brez uspeha. Izdali smo društveni znak in stroge predpise glede na nošnje tega znaka. Večina društev teh predpisov sploh ne upošteva. Znak se izdaja ljudem, ki ga ne bi smeli nositi, radi česar vidimo znak celo pri ljudeh, ki so v sramoto vsej sokolski organizaciji. Tako smo bili primorani izdajo znakov začasno ustaviti ter uvesti strogo kontrolo potem žup.

V letošnjem letu se vršijo v zunanjih državah dve pomembni slavnosti, ki jih ne smemo prezreti, in sicer jubilejna slavnost francoskih gimnazij v Rouenu in medzletne tekme v Pragi. Menim, da se moramo teh slavnosti udeležiti, toda v tem oziru odloča vprašanje gmočnih sredstev in o tem mora odločiti odbor.

V prihodnjem mesecu se vrše glavne skupščine žup, katerih naj bi se udeleževali tudi savezni delegati, da poslano medsebojni sliki ožiji in da bi starešinstvo dobilo boljši pregled o stanju posameznih žup. Tudi tu odloča gmočno vprašanje, v čemer naj odloča odbor.

Odbor JSS. je v eni lanijskih odborovih sej na podlagi sklepa skupščine sklenil, da naj se uvede za naraščajski znak oni znak, ki ga nosi češki naraščaj. Starešinstvo je v tem oziru izvršilo vse priprave ter hotelo uvesti ta znak. Sokolska župa v Zagrebu pa je zaprosila, da naj se sklep glede uvedbe češkega naraščajskega znaka revidira in uvede drug znak. Starešinstvo predlaga ta predlog zagrebačke župe odboru v odločitev.

Tajnikovemu poročilu sledi daljša debata. Predvsem poudarja br. dr. Gavrančić, da župe niso dobile tega poročila poprej v roke in da je vsaj on nepripravljen. Izraža željo, da se predmetno tajniško poročilo pomnoži ter

razpošlje vsem župam, da ga prouče, nakar bo šele možno zavzeti stališče napram poedinim predlogom in izvajanjem br. tajnika.

Br. dr. Ravnihar pojasni, da tu ne gre za kake sklepe, ampak samo za ugotovitev smernic za savezno starešinstvo.

Br. Paunković (Beograd) se ne strinja z naziranjem br. dr. Gavranica, da bi se o tajniškem poročilu iz navedenega vzroka ne otvorila debata. V prostem razgovoru in živahni izmenjavi misli vidi hasek odborovih sej, v tem pa tudi ekvivalent za trud in stroške, ki so zvezani s temi sejami.

Brat Gangl zavzame stališče glede osnovanja tečajev za župne in društvene funkcionarje. Izkuslva pri saveznom starešinstvu govore jasno in odločno za to, da so taki tečajji neobhodno potrebni. Župni funkcionarji so ponajvečkrat radi svoje nespretnosti, nedelavnosti in nesposobnosti naravnost ovira za razmah naše organizacije. Temu se dá odpomoči le s primernim ustnim poukom, ker pismenih navodil itak ponajveč sploh ne čitajo in seveda tudi ne uvažujejo. V tajniškem poročilu izneščena kritika te nedelavnosti poedinih župnih funkcionarjev je povsem upravičena in izneščeni primeri so, žalibog, istina, ki naši organizaciji nikakor ne služi v čast. Želi, da vidi to tudi odbor in se odloči za predlagane tečaje, obenem pa reši tudi najvažnejše vprašanje, ki je s tem v zvezi, t. j. financijelno vprašanje zamišljenih tečajev.

Glede naraščajskega znaka je proti predlogu zagrebške župe, da se upelje za naš naraščaj poseben, nov, od češkega različen znak. To iz razloga, ker moramo sremeti za čim enotnejšim zunanjim dokumentiranjem enotnosti Sokolstva. Članske znake smo sprejeli od bratov Čehov, tudi pri naraščajskem ni nobenega vzroka za to, da bi ne sprejeli češkega. Zagrebška župa ni svojega predloga podprla s prav nobenim tehtnim razlogom, zato naj se vztraja pri svoječasnem sklepu odbora, da se sprejme tudi za naš naraščaj sedanjí znak češkega naraščaja.

Br. dr. Belajčić (Bačka) govori o ozdravljenju našega organizacijskega dela in priporoča predlagane tečaje za župne funkcionarje. — Glede naraščajskega znaka izreka soglasje z izvajanji br. Gangla.

Br. Smerlnik (Celje) nasvetuje, da naj se tečajji za sokolske funkcionarje priključijo prednjaškim tečajem. Dosedanja izkustva so pokazala, da vsi napori, navodila itd., ki jih dajemo odbornikom, ki niso izšli iz telovadnice, ostajajo dosledno večalimani brezplodni. Naše stremljenje mora iti za tem, da zavzemajo odborniška mesta le ljudje, ki so se prizkusili v ognju sokolske vzgoje v telovadnici, in to so v prvi vrsti naši prednjaki.

Br. dr. Semrov (Kranj) priporoča, da se naj izdajo in založe enotne tiskovine, s čimer se bo prišlo najprej do cilja, to je do enotnega in hitrejšega upravnega poslovanja. K tiskovinam naj se seveda izdajo tudi potrebna navodila.

Br. dr. Pestofnik (Ljubljana II) ugotavlja, da našim funkcionarjem ne manjka samo formalna izobrazba, ampak, kar je glavno, je to, da nismo po vojni isti, kakor smo bili pred vojno; naše duše bolehaljo; radi tega težko dobimo dobrih, vestnih delavcev. Ozdravimo našim ljudem voljo in dušo, in prestale bodo naše ložbe. — To ozdravljenje je nemogoče takoj doseči; zato je treba zopet časa, precej časa. — V nasvetovanih tečajjih ne vidi uspeha, vsaj ne takega, ki bi stal v povoljnem razmerju s tozadevnimi denarnimi žrtvami. Za enkrat naj se poizkusi izrabiti župne občne zbornice, katerih se udeležijo zastopniki večaljenih društev; tem se dá ob tej priliki primeren pouk v upravi. — Potrjuje izvajanja v tajniškem poročilu, ki se ficejo sprejemanja članov; priznava, da so se znali v sokolske vrste vrinuti ljudje, ki nikakor ne spadajo tja, ampak, kakor povsod, tako je tudi tu potreba potrpljenja, da se očistijo naše vrste. — Končno iznaša pomanjkljivost tajniškega poročila, v kolikor se je prezrlo omeniti one tajne in javne ovire in sile, ki tlačijo naš polt k tlom, nas ovirajo v delu in nam jemljejo jasn pogled v bodočnost. Ta ovira, ki nas silno leži, ta sila izhaja iz delovanja in udejstvovanja rimskega klerikalizma. Po navedbi nekaj primerov iz župe Ljubljana I in župe Osijek priporoča, da naj savezno starešinstvo opusti dosedanje faktiko; vse te izbruhe naših nasprotnikov parirati z molčečim preziranjem. To ne zadostuje. Treba je sprejeti boj. Dokler ne bo tega in se ne bo naša provinca zavedala, da najde oporo proti tem ljutim izbruhom naših nasprotnikov, tako dolgo je vsaka pritegnitev našega šolskega naraščaja v naše vrste nemogoča. Če pa nam ni dotok zasiguran v naši mladini, potem nimamo pred seboj prave bodočnosti.

Nato sledi še krajša debata (dr. Fux, Paunković, dr. Gavrančić) glede naraščajškega znaka. Br. dr. Gavrančić vztraja pri predlogu zagrebške župe in izjavi obvezno v imenu svoje župe, da stavi ta na razpolago in jamči za nabavo zneska 5000 Din v svrhu, da se razpiše natečaj za predložitev načrtov za znak. Predlog, da se dobi na ta način primeren znak za naš naraščaj, se tekom debate razširi in izpopolni tako, da se predlaga ČOS., da skupno z nami razpiše natečaj za načrt skupnega novega znaka za naraščaj za obe zvezi.

Ta predlog se sprejme pogojno, če župa Zagreb izpolni svojo obvezno, podano na današnji seji po župnem starosti, br. dr. Gavrančiću.

Glede izobkove naših funkcionarjev se sklene, da se preskrbi prevod br. Pestolnikove knjige: «Kako je upravljali naša sokolska društva» na srbo-hrvatski jezik.

Blagajnikovo poročilo poda br. Kajzelj: Današnje moje blagajniško poročilo vas ne bo preveč razveselilo, kajti razpoložljive gotovine je samo Din 6533-10; v tem znesku pa so zapopadeni vsi fondi ter ves denarni dotok, tako zavarovalnega fonda Din 5999, vplačila za zletno spominsko knjigo, «Sokolski Glasnik», «Vestnik T. O.» in drugo. — Poleg tega imamo dolgove, ki znašajo Din 29.795-20 ter Kč 32.397, nasprotno pa terjatve: Din 21.654-30; zaostali porez za leto 1922. Din 15.284, ter zavarovalni fond Din 14.836. — Ako vse to reasumiramo, računajoč Kč 1 do 2 Din, in ako vse te terjatve in zaostali porez do naslednjega para izterjamo — kar vsekakor moramo —, se izkaže, izločivši zavarovalni fond, ki mora biti popolnoma ločen, primanjkljaj Din 57.316-80. — Vprašam Vas, bratje, ali je treba, da je finančno stanje tako slabo? Samo, ako bi župni in društveni tajniki in blagajniki izpolnjevali vestno svoje dolžnosti, kakor to zahteva Sokolstvo, pa bi bilo vse drugače. — Savez je investiral mnogo denarja v knjige, ki jih sedaj prevzame Jugoslovanska sokolska matica. Ni pa bilo odjemalcev, dasiravno so naša društva tako zelo potrebna strokovnega čtiva. Ne dramatične predstave, temveč strokovne knjige in strokovna predavanja nam bodo poleg telovadbe vzgojila pravi sokolski naraščaj. — Nad vse žalosten pojav je, da se je doslej prijavilo za zletno spominsko knjigo samo 136 naročnikov, in med temi je že upoštevan ljubljanski Sokol, ki je sam prijavil 68 naročnikov. Od društev, ki štejejo 500 do 1000 članov, smo prejeli po 5 naročnikov. Bratje, tukaj se jasno pokaže brezprimerna zanikarnost društvenih funkcionarjev. — Pred nekaj tedni sem govoril s starostjo nekega društva ter ga vprašal, zakaj od njegovega društva še nismo prejeli nobenih prijav za spominsko knjigo. Dejal mi je, da o tem sploh nič ne vé. Ona savezova okrožnica pa se je potem našla vsa zaprašena na stanovanju društvenega tajnika. Dolžnost tajnikov je, da vsebino saveznih okrožnic sporočajo članom, ali naj okrožnice nalepijo v telovadnici, oziroma v društvenem lokalu. — Naravnost sramotno za našo organizacijo je dejstvo, da je za rodbino pri telovadbi ponesrečenega brata Bunoze prispevalo doslej samo 9 društev s skupnim zneskom Din 1103-20. Kje so ostala druga društva? Se bodo li zdramila? Kdor hitro dá, dvakrat dá! — Savez je izdal koledar za tekoče leto v 5000 izvodih; o vsebini koledarja se je vsakdo, ki ga je čital, pohvalno izrazil. Tudi češki sokolski listi so prinesli laskave ocene. Toda, kaj mislite, koliko smo teh koledarjev razpečali v naši organizaciji, ki šteje do 70.000 duš? Ostalo nam jih je še nad 800. Menda bi bilo odveč omenjati, da nad dve tretjini v razprodajo poslanih koledarjev do danes še ni plačanih. I-otreba bo zopet trikrat pisali, preden pridemo do svojega denarja. Pod takimi razmerami si bo savez pač premislil, v bodoče še kaj izdati. Morda bi bolje uspevali, če začnemo z izdajanjem šaljivih sokolskih listov z dvomljivimi šalami. — Še nekaj, kar sem že omenil na zadnjem občnem zboru v Zagrebu, pa je ostalo — kakor vse kaže — med onimi širimi stenami. Za poštnino izdamo naravnost ogromne vsote. Te izdatke imajo na vesli zopet predvsem tajniki in blagajniki. Ali je bilo treba, da smo razposlali posameznim društvom vzorna društvena pravila po povzetju, ko je poštnina znašala skoraj toliko, kolikor so stala pravila? Da, potrebno, ker bi sicer ne prišli do svojega denarja. — Razen tega pa nekatera društva celo prikrivajo pravo število članov z namenom, da jim ne bo treba plačati vsega poreza. To je že več kot preveč. Prihodnjič, ako to ne bo prenehalo, pridem z imeni na dan.

Dalje mi je poročati še o zletni blagajnici. Likvidacija napreduje polagoma — ker drugače pri tako ogromnem aparatu sploh ni mogoče. Vendar pa upamo, da bo do konca marca izvršena, in da predložimo občnemu zboru končni obračun. — Kakor razvidimo iz sestave, ki Vam jo bom prečital, tudi drugim župam

ne bo preostajalo drugega, kakor da se pridružijo Mostarski župi ter da prepušte garancijski fond zletnemu odboru.

Bilanca. Imetje: Zemljišče 1.500.000, tribune 600.000, inventar in zaloga 140.000. Češka obec sokolska 325.000, dolžniki 120.436, blagajnica 23.119-59. Dolgovi: Tipografija 55.000, Ivan Zakotnik 200.000, Ljubljanska kreditna banka 400.000, Sindikat bank 1.125.000, Mestna hranilnica 50.000, Trgovska banka 200.000, Pivovarna «Union» 53.950, Šteklarna, Hraštnik 48.961-66, Tovarna konzerv 59.482-40, Rogaška Slatina 37.000, razni računi 18.250, nepredvideni izdatki 100.000, č. K. 30.965 à 2-50 77.412-50, prebitek 283.499-03.

V tem izvlečku je tudi postavka dolga ČOS. v znesku 325.000 Din, ki ga moramo izločiti iz računa, in sicer iz naslednjega razloga: V l. 1920. nas je naprosil naš glavni dobavljatelj, br. B. Palčič, ob priliki svojega potovanja v Prago v svrhu nakupa sukna in sokolskih potrebščin, da mu izdamo nekako garancijsko pismo za ČOS., ki naj mu izroči za naših 320.000 K blaga in drugih potrebščin; on pa vložil pri Ljubljanski kreditni banki navedeni znesek. To naj bi napravili radi tega, ker je češka krona takrat rapidno rasla, in se je na ta način članstvu pri nabavi slavnostnih in telovadnih krojev mnogo prihranilo. — To smo napravili leta 1920. štirikrat, tako da je vloga pri Ljubljanski kreditni banki narasla na 1.025.000 K. Da bi bili glede tega računa popolnoma na jasnem, sem naprosil ob priliki savezne skupščine v Zagrebu br. Vinc. Štepaneka za posredovanje, da se nam iz Prage pošlje računski izvleček. Vendar ga do danes še nismo prejeli, dasiravno smo potem še pisмено prosili zanj. Pač pa sem iz knjižice, ki jo je imel br. Štepanek pri sebi, prepisal dolgujoči znesek 646.691-80 Kč. Saveznemu tajniku br. dr. Fuxu, ki je prisostvoval odborovi seji ČOS. v Brnu pa se je reklo, da nam ne bodo delali nikakih neprilik ter da bomo lahko svoj dolg poravnali, kakor hitro nam bodo to dopuščala sredstva. Naravno je potem, da zaenkrat ne moremo terjati od ČOS. povračila stroškov za prehrano in za zletne znake. Radi tega odpade ta postavka, ki pa še ni točna, ter nastane primanjkljaj 41.500-97 dinarjev. Nasprotno pa nam je od sindikata ljubljanskih bank poleg brezobrestnega posojila (2.000.000 Din, ki pa se je radi odplačila znižal na 1.125.000 Din) obljubljena izdatnejša podpora. Od zagrebških in beograjskih bank pa izvzemši Prvo hrvatsko štedionico nismo prejeli ničesar.

O blagajniškem poročilu se razvije živahna debata.

Br. dr. Pestotnik želi, da se v bodoče za enake seje tudi blagajniška poročila razmnože, da ima vsak udeleženelec poročilo pred seboj, na kar je šele možna stvarna debata.

Br. Smertnik nasvetuje, da uravnajmo svoje izdatke po prejemkih. Dokler smo v deficitu, se moramo podati v skromnejše razmere in predvsem ne izdajati dragih publikacij, v katere vloženi kapital je pri današnjih razmerah za predolgi čas vezan in radi tega slabo naložen.

Br. dr. Gavrančič predlaga, da naj se ustanovi pri Savezu gospodarski odbor, ki naj napravi proračun za prihodnje leto. Po tem proračunu se bo videlo, koliko bo Savez potreboval in koliko tega je krito s porezom, ki se lahko nato, opirajoč se na tak proračun, primerno zviša. Da bi se pa Savez iz finacijskih razlogov omejil v svojem delu, kakor to nasvetuje br. Smertnik, proti temu je pa odločno. V takem postopanju vidi znatno večjo škodo in nevarnost za našo organizacijo, kakor pa v deficitu, ki ga izkazujemo.

Br. starosta dr. Ravnihar pojasni br. Gavrančiču, da je v starešinstvu že ustanovljen finančni odbor, ki ima med drugim tudi naročilo, da sestavi nasvetovani proračun.

Br. dr. Fux poudarja, da je glavni vzrok neugodnega finacijskega stanja brezbriznost naših društev, ki nimajo nikakega zmisla za skupnost in kažejo popolno pasivnost napram vsem našim navodilom in zahtevam. Na savez se spomnijo dosledno le takrat, kadar iščejo pomoči zase. Nesorazmerje med prejemki in izdatki nas tišči v našem delu k tlom. Če se v tem pogledu položaj ne izboljša in ne najdemo izhoda, moramo najvažnejše postavke iz letošnjega delovnega programa črtati; predvsem pade v vodo prireditve saveznega prednjaškega tečaja, med drugimi pa tudi naša zastopstva pri prireditvah na Francoskem in Češkem.

Br. dr. Pestotnik zavzema proti izvajanjem dr. Fuxa stališče, da moramo v delovnem programu ločiti nujno potrebne stvari od manj važnih in se brez-pogojno odločiti za izvedbo nujnih, manj važne pa opustiti. Kot manj važno smatra našo udeležbo pri francoskih slavnostih in v Brnu, kar se lahko odpravi

z enim delegatom, kakor dela to tudi ČOS.; da bi se pošiljala okrog kar cela vrsta izbranih telovadcev, ne vidi potrebe. — K medzletnim tekmam v Brno naj se pošlje 1—2 naša zastopnika v instruktivne svrhe.

Br. Smertnik izvaja, da je smatrali savezni dolg za dolg nas vseh, radi česar ga je treba prenesti na rame posameznikov. Nasvetuje tako prevalitev v obliki obremenitve župnih prireditelj z 2- do 3%nim prispevkom za savez.

Br. Paunković se strinja z nazori br. Smertnika in pristavlja, da se iznese ta predlog pred glavno skupščino. Razen od župnih prireditelj naj se zahteva prispevek za savez tudi še od raznih društvenih akademij, zabavnih večerov itd. Moralno smo v to upravičeni, ker savez vrši delo za celoto, zato je tudi potrebno in naravno, da se podpre.

Proti naziranju in izvajanju br. Smertnika in Paunkovića se izjavita brata dr. Pestotnik in Petrović, češ: sokolske prireditve so že itak silno obremenjene z davki in župnimi prispevki. Nasvetovani vijak bi v živo zadel ravno najbolj agilna društva, ki se skoraj vsa pehajo za usvaritev lastne srehe. Če bi bilo treba oddajati preležni del čistih prirediteljskih dohodkov, bi bila kmalu ogrožena delavnost po takih društvih, ker članstvo danes še ni vzgojeno in utrjeno v sokolski vzajemnosti in hoče videti sadove svojega dela le pri svojem lastnem društvu.

S tem se zaključí debata o blagajniškem poročilu, na kar odgovarja na posamezna izvajanja tekom debate poročevalec br. Kajzelj. Pojasni, kako je nastal deficit. Poudarja, da se nahaja pri savezu zelo velika zaloga knjig, kjer je vložena mnogo prometnega kapitala. Če bi društva prevzela to zalogo, bi deficit kmalu izginil. Kož žalostno dejstvo omenja, kako malo se naša društva, župe in posamezniki zanimajo za savezne izdaje, kako je tudi od cele zaloge ranjkega staroste dr. Oražna do sedaj prodanih šele 7 slik. Kož dokaz za brezprimerno nemarnost posameznih društev in žup čita br. blagajnik nekaj naj-novejših dopisov nekaterih žup in društev s pristavkom, da se tako poslovanje mora enkrat nehati. Prisotne zastopnike žup pozivlja, da v svojih župnih odborih storé, kar je v njihovih močeh, da se blagajniško poslovanje uredi.

Blagajniško poročilo se odobri.

Statistično poročilo poda br. Verij Švajgar: Statistični odsek je razposlal 1. decembra 1922. na vsa društva in župe katastralne pole, seznane članstva, navodila za vodstvo malice članov itd., ki bi morale biti izpolnjene in vrnjene do 1. januarja 1923. Došlo je do sedaj okoli 1600 priglasov. Kaj je to proti 56.000 članstva? Dne 15. decembra smo razposlali na župe statistične pole za leto 1922. Te se morajo vrniti do 15. februarja. Vse župe naj skrbé za to, da bodo resnično na določeni dan v Ljubljani, ker drugače statističnega poročila na glavni skupščini v Beogradu ne bo.

Načelnik dr. Murnik poroča, da je baval TO. od občnega zbora do sedaj s tekočimi stvarmi, predvsem pa s pripravljanjem župnega tečaja, ki ga mora izvršiti v letošnji pomladi. K temu naj danes odbor odloči, kdo bo nosil stroške za tečaj in kdaj naj se tečaj izvrši.

V sledeči razpravi se določi, da nosi stroške prireditve v Ljubljani savez, stroške za prehrano in vožnjo pa posamezne župe same. Glede časa se sklène, da se vrši župni tečaj 15 dni, in sicer sredi aprila — savezni tečaj pa v jeseni. Župni tečaj pod vodstvom saveza se vrši in priredi samo za liste župe, ki nimajo niti sredsjev, niti predavateljev, da bi mogle prirediti svoj tečaj.

Na to poda isti poročevalec kož predsednik saveznega **prosvetnega odseka** poročilo o tem odseku. Poročilo je priobčeno v tej številki «Glasnika» na straneh 89. do 95.

K predmetni debati se oglasi br. dr. Gavrančić, ki nasvetuje, da se o priliki skupščine v Bogradu vrši sestanek vseh načelnikov župnih prosvetnih odsekov; na tem sestanku naj se določijo smernice za prosvetno delo v naši organizaciji. Dalje priporoča, da se ugotovijo dnevi, ki naj jih Sokolstvo slavi. Do sedaj je to Vidov dan, h kateremu naj se pridruži še slava Zrinsko-Frankopanskega dne. Da se bodo ta slavja mogla vršiti v celi organizaciji enako, zato nasvetuje, da se izdela načrt za te proslave.

Br. dr. Fux priporoča, da se proglasi za sokolski praznik tudi še dan 1. decembra kož državni praznik. Ta dan naj se posveti predvsem občanski vzgoji našega članstva, in sicer s predavanji o ustroju države, o pravicah in nalogah državljanov itd. (državno pravo).

Poročilo prosvetnega odseka se odobri.

Poročilo o programu dela za leto 1923. poda namo br. dr. Murnik, ki prečita v «Glasniku» št. 2 na straneh 66.—72. priobčeni program dela.

K temu poročilu predlaga br. dr. Fux, da se oba referata, t. j. za prosvetno delo in delovni načrt za leto 1923. dostavi vsem župam z naročilom, da jih predelajo s svojimi društvi ali na tozadevnih sestankih, ali pa na drug primeren način in da izvršitev tega naročila javijo starešinstvu.

Br. dr. Pestotnik ne vidi največje važnosti v tem, da se potrdi od strani žup izvršitev naročila in navodil v zmislu izvajanih br. dr. Fuxa, temveč v tem, da se ta načrt in sklepi dejansko tudi izvrše. Pri tem pa, ko se poudarja potrebnost discipline navzdol, si je treba biti na jasnem in čistem tudi glede discipline navzgor. Tudi tu je treba paziti na večjo ločnost in disciplino. Svoja izvajanja podkrepi br. dr. Pestotnik z navedbo odborovega sklepa, sprejetega že pred približno dvema leti, da se izda knjižica, ki naj bi vsebovala snov za župni prednjački tečaj. Taka brošura je silno važna za nas, a navzlic sklepu se še ni izdala do danes.

Br. dr. Murnik odgovarja na izvajanja br. dr. Pestotnika, poudarjajoč velike težave, ki so v zvezi z izdajo takšne brošure. Omenja v prvi vrsti, da je bil savezni TO. od osijskekega zlefa dalje povsem zavzel od dela za vsesokolski zlet v Ljubljani. Sklep, ki ga omenja br. dr. Pestotnik pa ni zapadel pozornosti; vršili so se pregovori s TO. ČOS. o tem. Tako je svoj čas proročal br. Havel, da izda tako knjigo ČOS., na kar se je namenoma čakalo na to izdajo zavedajoč se dejstva, da je to vprašanje možno temeljiteje in mnogo lažje rešiti, če se ima pred seboj že delo toliko in toliko priznanih čeških Sokolov praktikov.

Poročilo br. dr. Murnika se obenem s predlogom br. dr. Fuxa sprejme in odobri.

Peticija na ministrstvo vojne in mornarice za olajšavo vojaške službe Sokolom. Poročevalec br. Miroslav Ambrožič prečita peticijo, ki se glasi:

Ministarstvu vojnom i mornarice u Beogradu.

Starešinstvo Jugoslovenskog sokolskog saveza moli u smislu zaključka Sokolovskog sabora u Novom Sadu i zaključka glavne skupštine Jugoslovenskog sokolovskog saveza u Zagrebu dne 29. oktobra 1922. za izvršujuće članove društava JSS, da mu ministarstvo vojno i mornarice podeli

pogodnost skraćene službe u redovnoj vojsci

i podupire svoju molbu sledećim:

Zadaća je jugoslovenske sokolske organizacije da smišljenim vaspitanjem svojega članstva u društvima, koja su osnovana i koja deluju po čitavoj državi, sistematskom telesnom vežbom po sokolovskoj metodi odgaja fizički snažnije i okretnije, moralno jače i intelektualno razvijenije mladiće i muževe, koji treba da čine jezgru u svakom pogledu jačeg i rasno zdravijeg jugoslovenskog naroda. Sokolstvo nastoji, da s vremenom ceo narod učestvuje u blagotvornom sokolovskom vaspitanju i zove u svoj krug sve Jugoslovane, koji stoje na strogo demokratskom i nadpartijskom stanovištu, ne razlikujući pojedince ni po njihovom socijalnom položaju ni po veri ni po pripadnosti ovoj ili onoj političkoj partiji. Jugoslovenska sokolska organizacija zahteva od svog članstva samo pošteno ime i istinsku ljubav prema našoj domovini i našoj državi.

Svesno svog opštenarodnog programa deluje Jugoslovensko Sokolstvo na svom vaspitnom polju i na osnovi dobrovoljnog pokoravanja i čvrste discipline članova goji u svim društvima neprekidnu telesnu vežbu po poznatom svom sistemu, jača članstvo u telesnoj sili i okretnosti, u zdravlju i snazi, u svladavanju najtežih napora, u istrajnosti, čvrstoj volji, u samopregorevanju, u umerenosti, u odlučnosti, u karakternosti, u međusobnoj bratskoj ljubavi u zaposlavljanju ličnih koristi koristima naroda i države, u svesnosti dužnosti prema sebi i narodu, u najnesebičnijoj ljubavi prema domovini.

Telesno zdravlje, snaga i okretnost su uslov za dobrog vojnika. Upravo te sposobnosti su prvi predmet vojne vežbe. A ostale gore pobrojane vrline odlikuju vojnika.

Iz tog sledi, da Jugoslovensko Sokolstvo sa svojim trajnim vaspitanjem članstva pripravlja našoj jugoslovenskoj narodnoj vojsci najbolji materijal, iz sokolovske organizacije crpe naša vojska najodličniji, već ojačan i vaspitan naraštaj. Jugoslovensko Sokolstvo je srećno i ponosno, što vrši tu uzvišenu zadaću, koju je postavilo na svoj barjak, da koristi svome narodu, pa smatra na osnovu

uspeha, koje je postiglo, za umesno da čini razliku među u Sokolu vaspitanim članstvom i ostalim vojnim obveznicima, na temelju pripravljene veće sposobnosti za vojničku službu, koju sokolsko članstvo stiče sokolskim vaspitanjem. Posebno napominjemo, da Sokolstvo osniva po mogućnosti streljačke družine, u kojima se članovi-vežbači vežbaju u streljanju i upotrebi oružja za streljanje, da Sokolstvo ima svoja kola jahača, u kojima se članstvo uči jahati; da priređuje pešačke izlete i dalje napore marševe, na kojima se članstvo uči i čitanju geografskih karata. Sve to kao i velike priredbe, sleđovi sa hiljadama učesnika, vrši se i ako dobrovoljno ipak kao i u vojsci u najstrožijoj disciplini, po tačnim nacrtima i u uzornom redu.

Van svake je sumnje dakle, da Sokolstvo svojim radom donosi vojsci kao takvoj odlične koristi, kakve mu ne donosi ni jedna organizacija u narodu, jer ni jedna druga nema takvog vaspitnog programa, i ni jedna druga ne stoji u isto vreme na tako široko zasnovanoj opštenarodnoj osnovi. Sokolsko članstvo — to smelo tvrdimo — služeći Sokolstvu, služi i svojoj vojsci.

Ali imamo pred očima još dve druge stvari, naime:

1.) da Sokolstvo služi svojim sokolskim idealima na korist narodu a posebno vojsci u svoje slobodno vreme, pored već izvršenih građanskih dužnosti. S delovanjem u Sokolstvu u narodnopolitičkom pogledu ne trpi produktivnost naroda niti se troši suviše narodna imovina.

2.) U vreme vojne službe vojnik efektivno ne producira a osim loga država na njega troši.

U interesu je države i naroda, da posveti što više naroda, što više vremena efektivnom produciranju i da se troškovi za stalnu vojsku snize što je više moguće.

U tom pogledu vidi Sokolstvo mogućnost, da se skraći rok službe u redovnoj vojsci na minimum onim vojnim obveznicima, koji se po svojim telesnim i moralnim sposobnostima odlikuju od ostalih i prema tome ne trebaju toliko vojne vežbe koliko ostali.

A to su upravo vaspitani članovi sokolskih društava, i na osnovi gore navedenog smatra Sokolstvo za opravdano, da moli za svoje članstvo:

1.) skraćeni rok službe (meso 18 meseci da služi 12 meseci i da se oslobodi poziva na vojne vežbe);

2.) pogodnost, da se sokolskom članstvu daje prilika za brže napredovanje u vojnim činovima, da se sokolsko članstvo puši u podoficirske škole.

Ovu drugu pogodnost da uživaju pre svega sokolski prednjaci.

Da se ovo izvede predlaže starešinstvo Jugoslovenskog sokolskog saveza sledeći postupak:

1.) Članovima sokolske organizacije se zakonskim putem osigurava skraćeni rok službe, oprost od poziva na vežbu i prilika za brže napredovanje pod uslovom:

a) da su bili pune četiri godine pre regrutovanja članovi-vežbači u nekom sokolskom društvu, koje je učlanjeno u Jugoslovenskom sokolskom savezu i to kao članovi naraštaja i kao članovi-vežbači, što mogu postati tek posle navršene 18. godine. U obzir dolaze samo oni, kojima JSS. izda potvrdu o redovnom pohanjanju vežbe.

b) Od poziva na vežbu mogu biti oslobođeni samo oni, koji su posle svršene vojne službe neprekidno vežbali u sokolskim vežbaonicama do poziva na vežbu.

2.) Vojne vlasti i starešinstvo JSS. vode sporazumno evidenciju svih članova-vojnika, koji uživaju pogodnosti, koje će vojna vlast odmah uskratiti, ako se član Sokola u vojnoj službi diskvalificira. Isto tako savezno starešinstvo neće preporučiti za oprost od vežbi one, koji zanemare sokolsko vaspitanje, istupe iz Sokolstva ili budu isključeni.

3.) Vojne vlasti izložiće starešinstvu Sokolskega saveza svoje želje, što se tiče negovanja onih grana sokolskog telesnog vaspitanja, koje su od posebne važnosti za vojnu vežbu — tehnički odbor JSS. će te želje u okviru sokolskih načela po mogućnosti uzeti u obzir i dati odgovarajuća uputstva župama i društvima.

Br. Pestotnik izražava pomisleke radi izvedbe in je mnjenja, da je enočno postopanje pri kvalifikaciji prosilcev, če ne že nemogoče, pa vsaj silno težko. Za primer navaja mala društva na deželi. V peticiji bi bilo potrebno navesti tudi

naše garancije za to, da se ne bodo vršile zlorabe in pa predložiti natančen poslovník.

Br. dr. Murnik poudarja, da je vprašanje, kako je preprečiti zlorabe, ki bi se mogle v tem pogledu dogoditi, notranja stvar naše organizacije in koľ taka ne spada v peticijo, glede katere nasvetuje torej, da naj ostane neizpremenjena.

Br. Paunković izvaja, da se bo po njegovem mnenju min. vojne in mornarice res bala, da bi se pojavile zlorabe in da bo gotovo zahtevalo od nas tozadevnih garancij. Taka garancija bi bila, da se vsi oni, ki reflektirajo na olajšave, povržejo v to predpisanim izpitom pred sokolsko komisijo.

Br. poročevalec Miroslav Ambrožič odgovarja na iznešena naziranja z ugotovitvijo, da bo obravnaval vprašanje, kako naj se vrši predmetna kontrola, kdo bodi deležen olajšav itd. poseben poslovník, ki se bo naravno tudi predložil na zahtevo ministru vojne in mornarice. Kar se tiče izpitov, kakor jih zamišlja in priporoča br. Paunković, je poročevalec odločno proti temu, ker merilo za vrednost in priporočljivost prosilca ne sme biti teoretično znanje sokolske ideje in sestava, temveč sokolska vzgoja, katere je bil deležen posameznik v teku štirih let, ki jih je, kakor predpisano, v nepretrgani dobi bil deležen v sokolski telovadnici.

Peticija se po tej debati sprejme soglasno z naročilom, da se v najkrajšem času predloži pristojnemu ministru.

Poslovník za poškodbeni fond. — Br. dr. Fux poroča, da se je sestavil poslovník za poškodbeni fond. Poslovník je izvzemši čl. 4. enak češkemu, ki je v današnji obliki že preizkušen v praksi. Da bodo župe v stanu ta poslovník točno premisliti in staviti kake izpreminjavalne predloge, predlaga br. poročevalec, da naj se vsem župam pošlje ta pravilnik v izjavo, na kar se predloži v končno odobritev savezni skupščini.

Poslovník se glasi:

Pravilnik fonda za ozlede Jugoslovenskog sokolskog saveza.

Čl. 1.

Fond za ozlede sastoji se iz doprinosa članstva, koje daju društva preko župa Jugoslovenskom sokolskom savezu. Za g. 1922. i 1923. mora platiti svaki član bez izuzetka 50 para.

Visinu toga doprinosa određiće društvima svake godine glavna skupština JSS. Društva moraju da plate doprinose župama najkasnije do 30. januara, a župe Savezu do 15. februara svake godine i to društva plaćaju po stanju društva 31. decembra svake godine. Broj članova društva vidi se iz članskog katastra. Pravo na odštetu iz fonda za ozlede imaju samo oni članovi, koji su upisani u članski katastar i koji su platili godišnji doprinos za fond.

Novoosnovana društva moraju također platiti doprinos za fond i čim budu primljena u župu imaju poslati župi dođični doprinos, koja ga mora odmah poslati JSS.

Društva, koja zataje svoje članstvo, t. j. ne prijave u katastar JSS., moraju platiti za svakog prijavljenog člana globu od 20 Din, koja ide u korist fonda. Osim toga moraju platiti svu sumu, za koju je fond bio tim prikraćen.

Čl. 2.

Fondom upravlja starešinstvo JSS. putem posebnog odseka.

Čl. 3.

Fond za ozlede služi za potporu onih članova, koji su se ozledili pri sokolskom radu, t. j. vežbi ili javnoj ili u vežbaonici i to za vreme dok god su nesposobni za posao, za slučaj trajnog onesposobljenja i za slučaj smrti.

Ozlede, koje je član dobio usled vlastite krivnje, ili usled velike neopreznosti ili neposlušnosti ili usled lakomislenosti i ozlede, koje je hotimice sam sebi nanoe, ne daju mu prava na potporu iz tog fonda.

Čl. 4.

Za ozlede, koje su se dogodile od 1. januara 1923. dalje isplaćuje fond sledeće odšete:

a) potporu pri lakoj ozledi člana u slučaju nesposobnosti za posao 10 Din dnevno, najduže 60 dana;

- b) jednokratnu potporu za slučaj trajne nesposobnosti 5000 Din;
 c) jednokratnu potporu za slučaj smrti 2500 Din.

Čl. 5.

Za potporu moraju moliti društva, koja su udružena u JSS. Društva mogu moliti potporu za one članove, koji su platili članarinu i doprinos za fond za ozlede i koji su uvedeni u članski katastar.

Čl. 6.

Potpore se daju članovima odnosno članicama, koji su se ozledili i usled ozlede postali najmanje za 3 dana nesposobni za posao i to ako se je ozleđa dogodila:

a) pri redovnoj članskoj vežbi,

b) pri javnom nastupu ili utakmicama, što ih priređuju sokolske organizacije.

Ozlede pri vežbama i javnim nastupima odnosno utakmicama uzeće se u obzir samo onda, ako se je vežba odnosno javni nastup ili utakmica vršila s dozvolom društvenog odnosno župskog odbora. Za slučaj smrti mogu pre spomenutu odštetu tražiti samo oni najbliži srodnici ozleđenog (umrlog), koje predlaže društvo i preporučiti župa i u koliko je dotična osoba bila odvisna od zaslužbe umrlog.

Čl. 7.

Istragu prijavljene ozlede vodi odsek za odštete ozleđenim u JSS. ili direktno ili preko delegiranog člana ili zastupnika.

Ozleđeni je dužan udovoljiti svim zahtevima odseka JSS. za ozlede, pokoriti se svim njegovim naredbama i svim naredbama lekara, koji ga leči.

Dobiva li ozleđeni potporu odnosno odštetu od koga bilo drugog zavoda nema prava na potporu iz fonda za ozlede JSS. Samo u izuzetnim slučajevima, u slučaju naročite revnosti ozleđenog sme odsek za ozlede dozvoliti izuzetnu potporu.

Čl. 8.

Svaki, koji se ozleđio u smislu čl. 6. dužan je da odmah prijavi društvu a društvo je dužno najduže za 5 dana posle nastale ozlede prijaviti je preporučnim dopisom JSS. inače snose sami posledice. Dan kad dopis bude dostavljen smatra se za dan prijave ozlede. Na tu prijavu poslaće odsek za ozlede JSS. društvu arak s pitanjima o ozleđi, koji društvo mora najmanje za 8 dana ispuniti i poslati JSS.

Javi li se ozleđa kasnije nego za 5 dana po nastaloj ozleđi, odmeriće se pripadajuća potpora samo od dana, kad je došla pravilna prijava. Ne dobije li JSS. nikakove prijave za 14 dana od ozleđenja neće se JSS. na take ozlede obazirati.

Čl. 9.

Društva moraju poslati JSS. pored pravilno ispunjenog arka s pitanjima, gde mora biti i prva izjava lekara, također i konačni izveštaj lekara, koji ozleđenog leči.

Čl. 10.

Isplaćivanje potpora iz fonda za ozlede vrši se samo putem društava. Plaćanje potpora direktno pojedincima odlučno se zabranjuje.

U slučaju trajne nesposobnosti — naročito ako ima nade na poboljšanje — može JSS., tokom prvih triju godina pošto odredi potporu ozleđenome isplaćivati samo tekuće obroke. A ako ne nastupi za to vreme nikakvo poboljšanje isplaćuje se potpora u celini.

Ako ozleđeni umre pre nego što mu se isplati potpora za trajnu nesposobnost, isplaćuje se potpora za slučaj smrti.

Čl. 11.

Pošto se sve potpore po ovome pravilniku podeljuju dobrovoljno, nema nijedan član pravo da ih sudbenim putem traži.

Čl. 12.

Ako ozledeni odnosno u slučaju smrti u čl. 6. imenovani nisu zadovoljni s odlukom odseka za ozlede, mogu se pritužiti starešinstvu JSS. a protiv odluke starešinstva u roku od 30 dana odboru JSS., koji će doneti konačnu presudu.

Predlog se enoglasno sprejme.

Služajnosti. Br. dr. Pestotnik ugotavlja kvaren vpliv naših nasprotnikov na razvoj sokolske stvari. Iz lastne župe navaja več primerov, ki osveščujejo vso strupeno gonjo klerikalnih krogov proti Sokolstvu. Pri tem prednjači duhovništvo, ki uporablja prižnico in spovednico, sploh vsako priliko. V šolah, ki stoje pod vplivom samostanov, se dela dosledno na to, da se obide znana naredba prosvetnega ministrstva, nanašajoča se na uvedbo sokolskega sestava na naših šolah. V to svrhu so začeli ti krogi ustanavljati v poslednjem času tako zvane «Marijine vrtee», ki naj tvorijo na zunaj nadomestilo za sedaj obstoječe oddelke sokolskega in orlovskega naraščaja. Med tem, ko se trudi nasprotnik vfnisiti tem tvorbam pečat nadstrankarstva, stoji dejstvo, da je naziv «Marijin vrtee» le krinka, za katero se skrivajo klerikalne orlovske organizacije. Poleg tega ne zamude nasprotniki niti ene prilike, da ne bi pošom svojega časopisja blalili Sokolstvo. Dosedaj se na vso to gonjo navadno ni reagiralo od naše strani. Ta faktika za bodoče ne more biti več primerna; treba bo stopili iz dosedanje rezerve ter istočako pošom našega časopisja začeti obrambo. Na br. Paunkovića se obrača zlasti s prošnjo, da o ravnokar naslikanih razmerah pri nas seznaní tudi brate Srbe. — Da bo naš boj proti nasprotnikom izdaten, zato je neobhodno potrebno, da se za to zainteresira celokupno naše Sokolstvo, radi česar naj se spravi zadeva pred letošnjo savezno skupščino. Končno predlaga naslednjo, po saveznem starešinstvu naknadno šilizirano resolucijo:

«**Sokolstvu!** Ponovno naglašujoč državne, kulturne, socijalne in narodne interese, ki jih ima pred očmi naša sokolska vzgoja, jemljejo zastopniki sokolskih žup iz vse države, zbrani na odborovi seji JSS. dne 28. januarja 1913. v Ljubljani, poročilo o Sokolstvu besno sovražni agitaciji nasprotnikov Sokolstva po naših posvetnih in samostanskih učiliščih in po cerkvah z ogorčeno obsodbo na znanje.

Odbor JSS. pozivlja vse bratske župe, naj javijo starešinstvu JSS. vse konkretne slučaje te vrste in sklepe, da pride to vprašanje kot posebna točka na dnevni red prve bodoče skupščine JSS.»

Resolucija se sprejme soglasno.

Br. Miroslav Ambrožič poroča kot urednik «Sokolskega Glasnika» o svojem pozivu na naročnike Glasnika. Po tem pozivu bi bili morali vsi, ki se mislijo naročiti, takoj tudi plačati naročnino, sicer se list ne pošilja več. Do fakčno vplačani naročniki sklepati, je uspeh poziva negativen: naročnina ni plačana. V svoje lastno križje prosi odborove odločitve, ali naj se list navzlic temu, da se naročnina ne poravna vnaprej, pošilja stariim naročnikom in pri tem nosi riziko neizterljivosti.

Br. Gavrančič nasvetuje, da se vsa društva pozovejo, da takoj zberejo med svojimi člani-naročniki naročnino in jo nakažejo Savezu, postopanje pa, kot ga napoveduje br. Ambrožičev poziv v Sokolskem Glasniku, naj se za enkrat ne izvrši.

Br. dr. Murnik je naziranja, da bi se odstranitev težkoče s plačevanjem naročnine in pa zvišanje števila naročnikov dalo doseči z organiziranim delom. Kakor je predpisano, da mora vsako društvo biti naročeno na Vestnik TO., tako naj se tudi sklene, da so društva obvezana za golovo število svojega članstva naročiti po en izvod Glasnika. Da se to izvede in pa skrb za pridobivanje novih naročnikov kakor tudi redno plačevanje naročnine je pa naloga društvenega novinarja, oziroma prosvetnega odseka. Nato stavi sledeči predlog: naj se sklene, da je vsako društvo dolžno za vsakih 20 članov naročiti na društvene stroške po 1 (en) izvod Glasnika. Izvedba tega sklepa se naloži župnim in društvenim prosvetnim odsekom.

Predlog br. dr. Murnik se sprejme.

Dalje poroča br. Ambrožič, da je storil primerne korake, da pridobi za Glasnik inserate. V Ljubljani je izvedel to sam ter pridobil z inserati 22.000 Din. Iz drugih krajev dosedaj še ni naročil, da pa se zopet razpošiljajo ceniki.

To poročilo se vzame na znanje.

Br. dr. Fux predlaga, da naj se vrši z ozirom na volitve glavna savezna skupščina na dan 25. marca, dne 24. marca pa ves dan predkonferenca delegatov.

Br. dr. Murnik se ne strinja s tem predlogom, marveč želi, da se skupščina vrši 29. aprila, da bi se moglo podati vsaj poročilo o prednjaškem tečaju meseca aprila.

Br. Dev ugotavlja, da se sedaj dela brez odobrenega proračuna in je iz finančnih razlogov proti temu, da bi se zavlačevalo sklicanje skupščine, ki mora odobriti proračun.

Br. Paunković opozarja na sklep prošle skupščine, da se skupščina vrši že meseca marca.

Predlog, da se vrši letošnja glavna skupščina na dan 25. marca v Beogradu, se nato sprejme.

Br. dr. Pestotnik priporoča z ozirom na to, da se bo sedež saveza v zmislu določil novosadskega sabora selil in bodo pred nalogo, prirejati savezne zlele, stali več ali manj novi, z enakimi izkustvi še neoboroženi funkcionariji, da vsi funkcionariji, ki so vodili letošnji zlet, izčrpno in pregledno opišejo svoje delo in izkustva, ki so si jih iztekli v tem svojstvu. Posebno pozornost naj posveté zlasti še ukrepom in zadevam zleta, v katerih se je naknadno videlo, da niso uspeli.

Br. Gangl poroča, da se bo izdala zletna spominska knjiga. V to svrhu so se že davno razposlale na vse župe in društva priglasne pole. Ogrorna večina društev seveda ne vrne niti prazne niti popisane pole, tako da se še vedno ne vé, v koliko izvodih naj se približno dá tiskati. Za to prosi vse župne zastopnike, da se za stvar zavzamejo ter predvsem prišisnejo na tajnike, da odgovorijo bilo z da bilo z ne!

Br. dr. Gavrančić pripominja k izvajanem br. Gangla, da je glede naklade, v kateri naj bi se založila spominska knjiga, treba biti zelo oprezen. Omenja, da je svoj čas Hrvatski sokolski savez založil tako spominsko knjigo v visoki nakladi, da pa je ostala skoro vsa naklada do danes v skladišču. Vzrok temu vidi v njeni vsebini, ki ni trajne vrednosti. Priporoča torej, da naj se pri sedanjih spominski knjigi to izkustvo primerno upošteva.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi br. starosta ob 18. uri 12 min. odborovo sejo.

J. Čobal.

IZ STAREŠINSTVA JSS

IV. redna glavna skupščina JSS.

se bo vršila dne 25. marca 1923. v Beogradu ob 9. uri v dvorani državne razredne loterije.

- Dnevni red: 1. Poročilo starešinstva.
 2. Poročilo T. O.
 3. Poročilo odsekov.
 4. Poročilo o pravilniku za poškodbeni fond.
 5. Poročilo o delovanju Sokolovih nasprotnikov.
 6. Volitev starešinstva.
 7. Poročilo o sokolskih prireditvah I. 1924.
 8. Predlogi žup.
 9. Slučajnosti.

Delegati sokolskih žup, ki se udeležijo glavne skupščine, imajo z običajno savezno železniško legitimacijo in potrdilom župe, da so delegati za skupščino, polovično vožno ceno na vseh progah železnice.

V soboto, dne 24. marca, se bo vršila ob 8. uri seja prednjaškega odbora JSS. ob 14. uri seja delegatov župnih prosvetnih odsekov, ob 17. uri predzborovanje vseh župnih delegatov.

Župe naj javijo imena delegatov naravnost sokolski župi v Beogradu, ki bo preskrbela prenočišča.

Sokolstvu! Stojimo v sredi najlutejšega volilnega boja, ki vihra v naši državi. Sokolstvo mora tudi v tem besnem političnem vrtincu vztrajati na načelih, ki smo jih ponovno izrazili na glavnih skupščinah Saveza. — Tudi mnoge člane sokolskih društev so razmere potegnile v politični boj. V tem trenutku pozivljamo vse članstvo, naj zvesto in odločno čuva naša načela, ki jim veljave in avtoritete ne sme izpodnesti nobena nepreudarnost in srasl! — Kot Sokoli čuvajmo sokolsko čast; branimo, kar nam je bilo vsekdar sveto; delajmo po načelih, ki smo jih opetovano soglasno in brez odpora odobrili! Kar je veljalo v dobi mirnega dela, mora tem bolj veljati v burnih sedanjih dneh! Politika mora od Sokolstva stran! Nihče naj se v politični borbi ne dotika naše organizacije! Oni bratje pa, ki jih je zajel politični vihar, naj se zavedajo, da so tudi in vedno Sokoli in ne samo politiki! Sokolskih načel ne smejo zatajiti nikoli in pod nobenim pogojem! Tudi v tem oziru stojimo na straži, ker ne dovoljujemo, da bi katerakoli stranka ali oseba našo nepolitično in vsenarodno organizacijo zlorabljala v nesokolske namene. Stojimo na straži v prepričanju, da je Sokolstvo tudi bojna organizacija, kadar je treba braniti obstoj in svobodo naroda in domovine in čistost narodne misli! Zdravlo

Starešinstvo JSS.

Vsa društva pozivljamo, da vse morebitne reklamacije prijavijo zletnemu likvidacijskemu odboru najkasneje do

15. marca t. l.

Na kesneje došle reklamacije se ne bo oziralo.

Društva, ki dolgujejo še zletni blagajni kake zneske, naj jih nemudoma izplačajo, da nam bo omogočeno zaključiti zletni račun v mesecu marcu.

Vse župe pozivljamo, da čimprej plačajo porez Savezu in prispevek za poškodbeni fond. Storite svojo dolžnost!

Zletni likvidacijski odbor.

XII. redna seja starešinstva JSS. dne 30. januarja 1923. Sokolsko društvo Split je praznovalo 26. januarja 30letnico. Društvu se pismeno čestita. — Glavne skupščine sokolske župe v Kranju se udeleži kot zastopnik br. Bajželj. — Sokolski župi Mostar in Šibenik dobita na njihova vprašanja potrebne informacije v organizacijskih zadevah. — Redigira se resolucija odbora JSS. glede nasprotnikov Sokolstva. — Obravnavajo se nekatere disciplinarne zadeve, ki se odstopijo pristojnim župam v rešitev. — V članski kataster je vpisanih šele 1643 članov. — Rešijo se še nekatere organizacijske zadeve.

XIII. redna seja starešinstva JSS. dne 6. februarja 1923. Župe Tuzla, Veliki Bečkerek, Novi Sad, Bjelovar javljajo svoje skupščine. Na skupščini župe Bjelovar bo zaslopal starešinstvo br. dr. Car. — Bivše upravništvo Sokolskega Glasnika v Zagrebu pošilja vse dopise in računse zaključke. Zadeva se odstopi gospodarskemu odseku. — Za rodbino ponesrečenega Bunoze je nabranih 3979 Din. Nove župe se še niso odzvale pozivu starešinstva. Župe opozarjamo, da takoj pošljejo zbrani denar. — Reši se zaveda sokolskega društva v Crikvenici. — Br. Bajželj poda obširno poročilo glavne skupščine sokolske župe v Kranju. — V odbor sokolske Matice imenuje starešinstvo kot zastopnike Saveza brate dr. Hadžija, Deva in Miroslava Ambrožiča. — Ker morajo vsa društva predložiti nova pravila v potrditev pristojnim okrajnim glavarstvom, se da v fisk zadostno število društvenih pravil.

XIV. redna seja starešinstva JSS. dne 12. februarja 1923. Br. dr. Car pošilja poročilo o glavni skupščini v Bjelovaru. — Br. Gangl poroča o skupščini župe Ljubljana I. — Starosta dr. Ravnihar se udeleži skupščine sokolske župe v Zagrebu. — Neka disciplinarna zadeva se odstopi pristojni župi v rešitev. — Sprejme se proglas na Sokolstvo z ozirom na predstojee volitve. — Br. Bajželj poda načrt za vzgojo telovadnih učiteljev, ki naj bi se predložil ministrstvu prosvete. Zadevo se odstopi še prej TO. v izjavo.

XV. redna seja starešinstva JSS. dne 20. februarja 1923. Starosta se spominja zaslug umrlega br. dr. Ivana Tavčarja ter umorjenega br. dr. Rašina. Prizadetima rodbinama se izreče sožalje. — Župa Split javlja, da se vrši njena glavna skupščina 25. februarja. — Nekatere župe pošiljajo statistične pole glede katastra članstva, a od večine žup in društev ni odgovora. — Brat Deu poda poročilo o seji Matice. Sklene se, da se oddajo vse knjige Matici v komisijsko prodajo. — Sprejme se dnevni red glavne skupščine JSS. v Beogradu dne 25. marca. — Razen tega se reši mnogo organizacijskih zadev.

IZ ŽUP IN DRUŠTEV

Sokolska župa Beograd.

Sokolско друštvo у Ковину. На дан 11. фебруара т. г. Соколско друштво у Ковину одржало је своју другу годишњу скупштину уз учешће 46 браће и сестара. Бр. Н. Маширевић, старешина друштва пошто је поздравно присутне и изасланика жупе бр. Мих. Градојевића, дао је реч тајнику бр. Војиславу Поповићу, који је у опширном и лепом извештају одртао рад и напредак друштвени у 1922. г. Друштво располаже врло пространим и хигијенском соколаном (дужина 19, ширина 10, висина 7 и пол метара) снабдевом са 2 разбоја, 2 вратила, ковем, јарцем, круговима и свима осталим справама. Уза саму соколану налази се зидом ограђено велико, равно двориште, које служи за летње вежбалице. Са ове стране друштво је потпуно обезбеђено, и многа би му соколска друштва могла позавидети. Укупан број чланова износи 106 и то: оснивача 17, помажућих 58, вежбача мушких 13, женских 18; нараштаја мушког 14, женског 43. Чистог прихода је друштво имало у 1922. г.: 4118-50 Дин. На Видов-дан је друштво приредило јавну вежбу, на којој је суделовало и 30 чланова мушког нараштаја из Соколског Друштва Београд I. Вежба је сјајно успела како у моралном тако и у материјалном погледу. Да би соколска просвета била јача ове године, основано је просветно културно одељење, коме је на чело стављен бр. Коста Нисторан, директор Грађанске Школе и два вредна учитеља из места. Пошто је бр. М. Градојевић испоручио поздрав члановима од стране старешинства Соколске Жупе Београд и проговорно им о техничком и просветно-културном раду у соколским друштвима, скупштина је закључена. У нови управни одбор ушла су браћа: Никола Маширевић, старешина; Мита Кунусаревић, зам. стар.; Војислав Поповић, тајник; Иван Теодоровић, благајник; Славко Бранковић, начелник; с. Нада Теодоровић, начелница. Сви материјални услови за развитак соколског друштва у Ковину повољни су; од браће која га воде зависи његова будућност и његов напредак. М.

Sokolska župa Celje.

Sokolско друštvo v Celju je imelo 28. januarja 1923. svoj 33. redni občni zbor. Otvoril ga je brať podstarosta, dr. Milko Hrašovec. Prečital je pismo braťa Jože Smerfnika, s katerim se je imenovani odpovedal starostvovanju, navajajoč, da se vsled stanovske zaposlenosti in odsotnosti ne more posvetiti društvenemu delovanju v taki meri, kakor si želi. Nato se je spominjal umrlih braťov Antona Kolenca, dr. Frana Lipše in sestře Cirile Zupančičeve. Po prečitaniu zapisnika o zadnjem občnem zboru je podal tajnik poročilo o upravnem delovanju društva. Iz njegovega poročila posnemamo, da je imelo društvo 21 sej, 1 izredni občni zbor in 2 sestanka. Članstva šteje 407. Nato je podal načelnik izčrпно poročilo, iz katerega navajamo: Lanjske tekme se je udeležilo 24 moškega naraščaja in 7 gojenk. Člani so tekmovali (1 vrsta) v srednjem, ena vrsta v nižjem ter sestře (1 vrsta) v višjem oddelku. Uspehi so bili objavljeni v Vestniku TO. Vsesokolskega zleta se je udeležilo 54 braťov in 32 sester v kroju. — Telovadni obisk je bil pri članih največji na uro 46, pri članih 36, pri dijakih 50, pri naraščaju 15, pri gojenkah 35, pri moški deci 52, pri ženski deci 53. — Temu je sledilo poročilo bлагајnika braťa Sireca, ki je izkazalo povoljno gmoťno stanje. Poročal je tudi o stanju Sokolskega doma v Gaberjih. Po poročilih predsednika prosvetnega odseka in gospodarja se je vršila volitev. — Odbor se je naslednje konstituiral: starosta dr. Milko Hrašovec, podstarosta dr. Leopold Vičar, načelnik Lojze Jerin, načelnica Marica Černejeva, tajnik Franjo Cepin, bлагајnik Drago Sirec, gospodar Anton Misja, matrikar Tinče Novak, ostali odborniki: Makso Dežiček, Franjo Dolžan, Tone Grobelnik, Franjo Saksida, Rudolf Poljšak, Bernard Wetavsky, Zofka Debelak in Vera Dereani; namestniki: Franjo Fleischer, Fr. Pavlinič, Anica Arhova; predsednik prosvetnega odseka: dr. Juri Stempihar; praporščak: Ivo Kapus, namestnik Drago Zabkar; pregledovalca računov: dr. Ernest Kalan, Mirko Gruden. — Pri slučajnostih se je storilo več važnih sklepov, med drugimi se je ponovno potrdil sklep izrednega občnega zbora, da se članstvo, ki bi se udeležilo prireditve izključno nemškega značaja, črta iz društva. — Občni zbor je soglasno in z velikim na-

vdušenjem sprejel predlog, da se brata Smerlnika z ozirom na nevenljive zasluge za društvo imenuje za dobrotornega člana in da se mu izda diploma.

Sokolsko društvo v Trbovljah je priredilo dne 28. januarja 1923. svojo akademijo. V 18 točkah nam je ta prireditelj, ki se je vršila na odru, nudila priliko seznaniti se s sokolskim delom v telovadnici. Proizvajanju naraščaja je mestoma vzhičalo občinstvo, ki se nikakor ni nadejalo od naših malčkov take vztrajnosti in pridnosti. Posebej je treba omeniti krasno sestavljene skupine za moško deco, ki jih je ta v prijetni grupaciji nudila gledalcem. Poleg njih so žele največje odobravanje gojenke z vajami na gredeh in s svojim »Večerom na Savi«, ljubkim in živahno izvajanim plesom. Tudi deklamacija gojenke Olge Krežetove »Ujedinjena Jugoslavija« nas je iznova prepričala, da ima naše društvo jako silo v naraščaju, in to zlasti v deci, ki pod vodstvom br. Kostajnska in sestre Meškove vztrajno in žilavo napreduje. Presenečili so nas dalje telovadci na bradlji in konju. Članice so nastopale s krasnimi vajami na gredeh in s prostimi vajami. Da je bila prireditelj pesljrejša po svoji vsebini, za to so skrbeli zanimanje vzbujajoči živi kipi članov ob svitu magnezijeve luči, deklamacija »Smrt majke Jugovića« in z veseljem pozdravljen in aplavdiran pevski zbor naših bratov pod preciznim vodstvom br. Oskarja Molla. Koš sklepni točki sta se izvajala v ruskih narodnih nošah dvospev »Rdeči safran« ter v čeških in slovenskih narodnih nošah ples »Češka beseda«. Celotni vflisk akademije je bil v polni meri zadovoljljv.

Sokolska župa Ljubljana I.

Sokolska župa Ljubljana I. je imela svoj redni občni zbor dne 11. februarja t. l. Občni zbor je bil dobro obiskan, poročila starešinstva so bila zanimiva. Župa ima 26 društev ter je po številu članstva najmočnejša v JSS. V novo starešinstvo so bili izvoljeni: Starosta dr. Viljem Krejči, I. namestnik staroste Verij Svajgar, II. namestnik staroste dr. Vilko Maurer, III. namestnik staroste dr. Anton Siferer, načelnik Miroslav Ambrožič, načelnica Anuška Cigojeva, člani starešinstva: dr. Viktor Vovk, Vinko Kocjan, Josip Cesar, Andrej Berce, dr. Josip Sajovic, Pero Capuder, Maks Podgornik, Bojan Drenik; namestniki: dr. Vladimir Borštnik, dr. Milan Subic, Jože Gorjanc.

Sokolska župa Novi Sad.

Bačka sokolska župa. (Novi Sad.) Dana 19. januarja 1923. god. održani su društveni prednjački ispiti u Novom Sadu pred komisijom, koje je predsednik bio brat Milan Teodorović, načelnik župe, i kojim su ispitima pristupili, te ove sa uspehom položili sledeći kandidati: Časlav Popović, Fedor Ormis, Josif Đurica, Andrija Vrska, Miloljub Goločorbin i Stojan Kaluderski, koji su proglašeni za društvene prednjake.

Sokolska župa Novo mesto.

Sokolsko društvo v Novem mestu je imelo svoj XXXI. redni občni zbor 5. januarja t. l. v Narodnem domu. Vodil ga je društveni starosta, brat dr. Vasič. Iz tajnikovega poročila posnemamo: V minulem letu je imelo društvo 227 članov in 100 članic. Javno je nastopilo društvo pri raznih prireditvah in zletih desetkrat. — V lepem številu se je društvo udeležilo vsesokolskega zleta v Ljubljani zlasti z naraščajem in deco, od katerih se ga je udeležilo skupaj 120. — Dne 9. septembra je bilo razvitje naraščajskega prapora. Razvitju pred mestno hišo na glavnem trgu je prisostvovalo mnogobrojno občinstvo iz Novega mesta in okolice. Popoldne je bil javni nastop na Loki ob Krki. Umetniški načrt prapora je izdelal brat prof. Germ, ki je tudi vodil njegovo tehnično izvršitev. — Svojemu prerano umrlemu reorganizatorju in buditelju, br. Franceu Gregorcju in njegovemu nepozabnemu br. Jožefu je postavilo društvo na novomeškem pokopališču lep nagrobni spomenik, ki ga je slovesno odkrilo 1. novembra. Tekom minulega leta je bilo pet predavanj. Po poročilu blagajnika je bilo skupnega društvenega letnega prometa 70.560-07, od tega 35.345-18 Din dohodkov in 35.216-89 dinarjev izdatkov. Fond za zgradbo sokolskega doma je znašal koncem leta 88.091-21 Din. — Nato je podal svoje poročilo načelnik. V minulem letu je najčastnejše rešil svojo nalogo naš mladi in marljivi naraščaj. Zanimanje od strani starejših članov in članic ni bilo posebno. Skupna udeležba pri vseh nastopih je bila: 178 članov v kroju, pri javni telovadbi je nastopilo 106 članov in 96 članic, 139 moškega in 173 ženskega naraščaja, a 248 moške in 115 ženske

dece. K tekmi ob priliki vsesokolskega zleta v Ljubljani je postavilo društvo v nižjem oddelku po eno vrsto članov in članic, moškega in ženskega naraščaja, ter po enega posameznika (posameznico) k vsaki vrsti. Br. Leon Štukelj pa se je udeležil tekme za prvenstvo JSS. in pa mednarodne tekme. Udeležba in obisk telovadbe sta bila v minulem letu naslednja:

	Vadit. zbor		Člani	Članice	Moški narašč.	Ženski narašč.	Mož. deca	Žen. deca	Skupaj
	moš.	žen.							
število telovadnih dni	50	51	136	127	100	100	97	100	761
celotna udeležba	192	104	1488	1557	3912	2854	4303	2457	16.867

Po načelnikovem poročilu je poročal br. starosta o korakih glede nakupa zemljišča za zgradbo sokolskega doma. Na predlog br. Udermana je sklenil občni zbor, da se z nakupom zemljišča za zgradbo sokolskega doma počaka in da se že nabrana vsota plodonosneje naloži. Pri volitvah so bili z vzklikom izvoljeni br. dr. Vasić za starosta, Jože Mozetič za podstarosta, Ljudevit Papež za načelnika. V odbor so bili izvoljeni bratje: Jože Matko, Alojzij Struna, Drago Jevšček, Franjo Simončič, Vilko Menard, Leon Štukelj, Vlado Ruslja ter sestri Erna Jevšček in Mica Niefergall; za načelnika prosvetnega oddelka Davorin Matko; za namestnike pa Viktor Kozina, Jože Klemenčič ter sestra Marlenka Vencajz. Na predlog br. blagajnika poviša občni zbor članarino na 1 Din 50 par mesečno.

Sokolsko društvo v Novem mestu je priredilo svojo telovadno akademijo dne 10. svečana v Narodnem domu. Program je bil dobro izbran. Posamezne telovadne točke so bile izvajane točno in precizno. — Zanimanja za prireditve s strani občinstva ni bilo takega, kakršnega bi bilo v tem slučaju pričakovati. Zeleti bi bilo, da se v bodoče sličnih prireditev udeležujejo vsaj vsi člani.

Sokolska župa Sarajevo.

Sokolska župa u Sarajevu održala je dana 4. februara o. g. svoju redovnu godišnju skupštinu. Na skupštini su bila zastupljena društva: Sarajevo, Zenica, Visoko, Višegrad, Foca i novoosnovano društvo Pale. Skupštinu je otvorio br. starosta Stevan Žakuća konstatujući na prvom mestu e radnošu osnutak novog sokolskog društva u Palama. U lepom govoru punom žara i sokolske iskrenosti iznosi markantnije momente sokolskog rada u prošloj godini, kao i šta bi trebalo poduzeti u ovoj godini, da se počaja sokolski rad župe, koja je brojem društava jedna od najmañih župa u Savezu. Tajnik župe brat Gajšparać u svom izvешtaju na prvom mestu podseća braću na teški udarac, koji je zadeseo slovenske sokolske redove smrću vrlo sokolskog radnika br. Antonina Kaline, pozivajući da skupština ustañajem oda počast seni našeg nezaboravnog brata. Skupština ustañe i kliče: Slava mu! Povođom smrti br. Kaline poslala je župa sajalnicu ČOC. u Prag, od koje je dobila zahvalnicu, koja je na skupštini pročitana. Nađale br. tajnik izvешtava u kratkim crtama o radu župe u administrativnom pogledu, pošto he o tehničkom radu izvestiti opširnije br. načelnik. Zatim je podnesen blagañnički izvешtañ. Br. načelnik B. Vidović u svom izvешtaju ističe, da se rad župe prošle godine do avgusta najviše kretaó oko pripreme za Jugosl. sokolski slet. Na nekoliko dana pred polazak na slet, održan je u Sarajevu župski predesletni javan čas, koji je služio kao ispit i smotra za slet. Na župnom javnom času istupilo je sa prostim vežbama 48 članova i 22 člаницe. Osim toga istupila su pojedina društva posebnim tачkama sa naraštajem i deđom. Ovañ javni čas potpuno je uspio i u tehničkom i moralnom pogledu, te se prema uspehu moglo predviđati, da he župa i ako brojno mala, moñi izañi svetla obraza na sletske svečanosti. Predviđanje se zbiño i ispunilo. Na sletu Sarajevska župa istupila je u prostim vežbama sa 62 člana, 18 člаницa i 14 čl. naraštaja, tako da je — i ako brojno jedna od najmañih župa — istupila relativno sa najveñim brojem vežbaca. U svemu je iz Sarajevske župe slet posetilo 180 članova-ća, uračunavši ovde i 12 članova fanfare. Putovanje na slet i povatak tekli su u najveñem redu. Disciplinina je za celo vreme, kako na putovanju, tako i za vreme sleta, kod svih članova bila uzorna. Iza veličanstvene sletske svečanosti, prešlo se po povratku opet na redovan rad. Da bi se što više u pojedinim mestima na području župe, podigla sokolska misao.

приреđivani su javni časovi i zabave, na koje su odlazili izaslanici župe i pojedinih obližnjih društava. Svakom tom prilikom, neumorni starosta brat Stevo Žakuła održao je predavaње podižući i šireći sokolску мисао. Брат Stevo Žakuła није се својим предавањима ограничио само на подручје Сарајевске жупе, него је у сврху ширења соколске мисли и јачања народног и државног јединства обишао и одржао предавања и у местима, која припадају другим жупама. Тако је бр. Žakuła посетио и одржао предавање у овим местима: Бос. Новом, Бос. Крупи, Бишаћу, Брчком, Зворнику, Коњицу, Херцег Новом, Тивату, Беновићу и Котору. Од колике су важности овакова предавања по ширење соколске мисли и по јачање народног и државног јединства није потребно истичати. Осим бр. Žакуле изашлијани су и други чланови одбора жупе, као бр. Човић, бр. Гашпарац и др., који су такође одржавали стручна предавања појединих друштава. Да је овај рад жупе имао успеха, најбоље се види по броју извршујућих чланова појединих друштава, који се укупно попео на 287. Али не само, да се повисио број извршујућих чланова, него су сва друштва ојачала и напредовала у вежбама, што се најбоље истакло на жупском јавном часу. Прелазећи на избор новог одбора жупе, бр. староста Žakuła изјављује, да је сам силов оптерећен многим друштвеним дужностима а нарочито дужности начелника сарајевског соколског друштва, због чега моли, да га — ако је икако могуће — ове године скупштина не бира за старосту, предлажућ, да место њега изабере другогодишњег вредног и агилног соколског радника бр. Др. Војислава Бесаровића, бившег старешину Бос. Херц. жупе, који је по ослобођењу био у службеној мисији на страни и тиме био спречен, да се бави соколским радом. Скупштина је предлог бр. Ст. Žакуле усвојила и након краће паузе акламацијом изабрала нови одбор у који су ушла ова браћа: староста бр. Др. Војислав Бесаровић, тајник трг. обрт. коморе у Сарајеву; заменик старосте бр. Др. Срећко Перишић, адвокат у Сарајеву; начелник бр. Др. Богдан Видовић, адвокат у Сарајеву; заменици начелника бр. Stevo Žakuła, инсп. Мин. Просвете и бр. Мирко Вукојевић, трговац из Високог; тајник бр. Алекса Старчевић, тајник срп. црквене општине у Сарајеву; благајник бр. Константин Ђурић, књиговођа епарх. савета у Сарајеву; прочелник нараштаја бр. Урош Човић, професор гимназије у Сарајеву; прочелник култ. проsv. секције бр. Милош Ђуран, чиновник «Просвете»; одборници: бр. Драгослав Матић, директор зем. казнионице у Зеници; бр. Симо Трифковић, трговац у Вишеграду; бр. Сима Додег, трговац из Пала; ревизиони одбор: бр. Рихард Стефани, чиновник пошт. штедионице у Сарајеву; бр. Ђорђе Јакшић, трговац у Сарајеву и бр. Никола Дешић, професор у Сарајеву. Часни соколски суд: бр. Стеван Žakuła, бр. Др. В. Бесаровић, бр. Др. Срећко Перишић, бр. Др. Б. Видовић и бр. Милош Ђуран. Да би новозабрани одбор могао да настави досадашњи успешни рад жупе, скупштина је донела закључак, да жупа ове године одржи жупски предњачки течај за време ускршњих ферија, који ће течај много допринети успешнијем раду појединих друштава. Скупштина је донела још неколико закључака, од којих је важнији, да жупа ове године почетком јесени одржи жупски слет. За прсте вежбе за тај слет одбор има расписати натечај. При завршетку скупштинског рада, скупштина је изразила захвалу брату Stevi Žakuли на његовом пожртвованом и neumорном раду у својству старосте жупе. Здравло!

Sokolska župa Split.

Od sokolskog društva u Podgori primili smo: Prošlih dana smo primili od naših zaslužnih izseljenika, koji se nalaze u Novoj Zelandiji lijep i pohvalan doprinos u iznosu od 17 funti i 10 šilinga. Novac dobismo sa popratnim pismom od brata Vicenta Deana. Riječi u pismu izražene od našeg izseljenika dirnuše nas u dno srca, jer u njima osjećamo pravi zanos i ljubav naprama domovini i sokolstvu. Ovaj hvalevrijedni doprinos društvo je izmijenilo u našu valutu u iznosu od 7000 Din i pohranilo ga u pričuvu. Nadamo se, da će i ostala braća izseljenici u svim stranama svijeta ugledati se u gornji primjer, te da će i oni dobaciti po koji kamenčić sokolskoj zgradi u rodnom mjestu, koju su ovamošnja braća, i ako u vrlo nepovoljnim današnjim teškim prilikama, odlučili da sagrade. Onima, koji se do sada sjeleši i odtrgnuvši od svojih usta komadić posvećivši ga naredku Sokola u rodnom mjestu iskreno zahvaljujemo, željom, da se što skorije sretni povrate u rodnu grudu pod Sokolску zastavu. Iz zahvalnosti i dužnosti radi spominjemo njihova imena i dari: Vicent Dean 1 £, Mijo Anušić 1 £, Petar Dean 1 £, Joze Mrkušić 1 £, Stipe i Mijo Mršić 1 £, Andria Nola 1 £, Petar

Nola 1 £, Goša, Nede Nola 10 sh, Ivan Juretić 1 £, Joze Lešica Jurin 1 £, Ivan Pavlinović 1 £, Marin Jugović 1 £, Mijo Pivac 1 £, Ivan M. Juretić 1 £, Ćiril Juretić 1 £, Filip Juretić 10 sh, Marin Juretić 1 £, Stipan Lucić Barišin 10 sh, Stipan Lucić Marinov 1 £.

Sokolsko društvo u Sinju. Dne 13. decembra prošle godine umrla je naraštajka Ana Grabovac, dobra i vredna vežbačica. Društvo priredilo joj je dostojan pogreb uz učestvovanje svih odelena i društvene glazbe. — Ovo je prva naraštajka, što je preminula u oslobođenoj domovini, a Božę daj da bude i zadnja.

Sokolsko društvo u Milni održalo je dne 14. januara o. g. svoju godišnju glavnu skupštinu, na kojoj je bio izabran ovaj odbor: starosta braf Mate B. Duijić, podstarosta braf Ante Ozretić, načelnik braf Petar Mladinić, tajnik braf Ivo Doležal, blagajnik braf Ivo B. Dorić, odbornici braća Visko Peruzović, Ante Aviani i Ivo B. Kresić, zamenici braća Frano Mladinić i Filip Luzan, revizori braća Ubert B. Mandinić i Andro Lentić, članovi časnog suda braća Lovro Mladinić, Jere Peruzović, Niko Bezerić, Rade Perković i Jere Harasić.

Sokolska župa Šabac.

Sokolsko društvo u Sremskoj Mitrovici pretrpelo je u prošloj godini težak gubitak smrću svog starešine, brata Đoke Maletića, kr. kotarskog predstojnika, županijskog tajnika i t. d. Pokojnik je bio u svakom pogledu uzor Sokola i radio je na polju Sokolstva već dugo godina. Prošle godine bi izabran za starešinu, i nije bilo izleta, nije bilo javne vežbe, da nije bio prisutan. Bio je duša sokolskog života u svome društvu i pod njegovim se vodstvom započeo vrlo intenzivan rad. Vruća mu je želja bila, da sa svoja četiri sina Sokola poleti na naš prvi svėsokolski sleh u Ljubljani, a predusrela ga nemilosrdna smrt. Rodio se u Bobofu 20. aprila 1875. god., a umro 23. jula u Sremskoj Mitrovici.

Sokolsko društvo u Sremskoj Mitrovici održalo je 28. januara 1923. god. glavnu godišnju skupštinu. Braf Petar Nikolaić, zam. starešine, otvara skupštinu i poziva na rad u Sokolstvu, koji je tako potreban a naročito danas u ovoj novoj godini, koja i jeste posećena unutrašnjem radu. Tajnik br. Jovan Stanišić, izvешćuje skupštinu, da je društvo u ovoj godini pretrpilo veliki i nenaknadivi gubitak u smrti našeg neprežaleženog brata starešine Đoke Maletića. Sva skupština ustaje u znak pošte i zahvalnosti i kliche «Slava mu, Slava». Nađaje izvешćuje, da je priređeno: tri izleta sa javnom vežbom u okoliće Mitrovice i to: u Lašarku, Salasnu i Nošaju, ova dva poslednja isti dan i u Martincu, gde je sam muški naraštaj nastupio lepo brateki dočekan od tamomšeg naroda; jedno selo, javan čas, akademiju, Dan naraštaja i depe, javan čas u Ravanići u Vidovdanu. Pri društvenim javnim nastupima sudelovala su bratska društva iz Beograda, Rume, Šida, Šanca i Ruski Sokol iz Beograda. A samo društvo je učestvovalo na svėsokolskom sletu u Ljubljani, župskom sletu Beograd-Košutjак и свадбеним свечаностима Н. В. Краљ Александра у Beogradu; при јавним вежбама соколских друштава у Шиду, Иригу, други пут само мушкој нараштај, у Руми о јавном часу и Академији, те у Буђановици и многим приредбама културно-просветних установа у Mitrovici. Braf Мирослав Војиновић из Beograda одржава друштвени предњачки течај, којег посећује леп број браће и сестара, те се је надати потпуном успеху овога курса у сваком погледу. Надање је друштво примило на себе свети задатак, да подигне споменик херојима Тимочке Дивизије, палим у борби за слободу и ослобођење браће своје, на пољу Легегу крај Mitrovice, у коју је сврху прикупљено око 11.000 динара. Крај многобројних приложника, приложише у исту сврху Sokolsko društvo Zagreb 1.000 Din и Sokolsko društvo из Мола (Бачка) 50 Din, који се и на овај начин одужише сенама палих хероја. Затим се прелазе на 3. тачку, извештај благајника. Благајник браf Славомир Вичевић подаје малу статистику, коју је израдио на темељу послератних година друштвенога рада, тако, да је дошао до закључка, да је ова година надмашила у цифрама све три раније године скупа. И ако је било у току године огромних издатака, ипак стара управа оставља близу 3000 Din готова новца. Надзорни одбор извештава да је све рачуне пронашао у најбољем реду. Затим браf Ђорђе Костић, начелник, подноси извештај о техничком раду друштва, а браf Живојин Јаносевић, секретар предњачког збора, извештава о бројном стању вежбача и вежбачица свих одељења. Најзад браf Ђорђе П. Радовановић, књијничар, о стању

u radu knjižnice, te o pretplatiti članova na sokolske časopise, i konstatuje, da je prema broju članova u društvu tek neznatan broj pretplaćen na i onako među sokolsku štampu na našem jeziku. Pri kraju svog izvještaja poziva i moli braću Sokole, da se u što većem broju pretplaćuju na svoje sokolske listove, jer jedna od glavnih dužnosti članova sokolskih društava jeste potpomaganje i širenje sokolske štampne. Pošto je skupština primila sve izvještaje na znanje, sa malim primedbama, prelazi se na biraње nove uprave. Akklamacijom izabrana su ova braća: za starešinu Petar Nikolačič, za zamjenika Dr. Dušan Gaјић и Јован Станишић, за тајника Славомир Вичевић, за благајника Милан Јанковић, за књижничара Ђорђе П. Радовановић, те за начелника Јован Дукић, вишегодишњи начелник Сокола у Вуковару и Старој Пазови; за архивара и оруђара Ђ. П. Радовановић; за одборнике браћа: Фрањо Гашпарац, Ђорђе П. Костић, сестра Владислава Петровићева, Стево Радовановић, Љуба Јанковић и Миливој Вилковић. Културно-просветно одељење: за председника брат Др. Јарослав Данеш, лекар; чланови браћа: Јован Удицки, равнајући учитељ, Др. Бранко Рогулић, лекар и Богдан Лалошевић, учитељ. Надзорни одбор браћа: Паја Петровић и Антон Жуитер. Након што је скупштина изабрала нову управу, примила је измену правила у смислу закључака загребачке соколске скупштине. После тога на предлог нове управе скупштина је одлучила, да се пок. брат старешина Ђока Малетић упише за добротвора овог друштва. те и на тај начин Соколство дало доказа своје најље и признања својим великим покојницима за дела њихова, која учинише за живота, а прошлог месеца друштво је приделило подугодишњи парастос свом драгом покојнику уз учешће свих одељења и великог броја грађана. Осећајући недостатак, а и потребу вежбаонице и осталих потребних просторија, скупштина је установила почетан фонд од 1000 динара за градњу Соколског Дома у Митровици. А и нова је управа ставила себи у дужност, да свим силама поради у идућој години на повећању овог фонда. Кад прегледамо горње извештаје и рад овог друштва, те потешкобе с којима се борило, нарочито индиферентност и неразумевање оних ширих слојева, који би требали највише да потпомажу соколски рад, а с којима се и сада бори, морамо бити потпуно задовољни са радом у 1922. години, а исто тако можемо се надати, да ће успех у идућој 1923. години бити много већи и бољи, премда сад настају дани правих потешкоћа и брига, али воља и свест соколска и то ће преобродити.

Георгије П. Радовановић.

Sokolska župa Šibenik.

Glavna godišnja skupština sokolskog društva u Šibeniku dne 8. januara 1913. Iza čitanja i odobrenja zapisnika prošle glavne skupštine, starešina braf Ljubomir Montana iza pozdrava braći, iznaša cijeli društveni rad kroz prošlu godinu, s kojim odbor može mirne savjesti da izade pred glavnu skupštinu i da zahtraži apsolutorij. Zahvaljuje braći na suradnji, ali među njima vidi danas i mnogo onih, koji se pokažu jedino na društvenim zabavama i sad na godišnjoj skupštini. Iza njega braf tajnik Filip Babić potanje iznosi rad odbora, koji je kroz ovu godinu dio preobilan. Dovoljno je spomenuti priprave za I. jugoslovenski svesokolski slet u Ljubljani, izradbe novog društvenog barjaka, popravak društvenih prostorija, obrazovanje muške i ženske dece, muškog i ženskog naraštaja, diletanškog kluba i t. d. Društvo je osnovalo pjevački zbor kao i orhestru, kojima je malo nakon toga dozvolilo, da se samostalno ustroje pod imenom «Gradska filharmonija», koja sad samostalna veoma lijepo napreduje. Bлагajnik braf M. Maričić iznaša društvene finansije, koje zadovoljavaju. — Načelnik braf M. Radonić iznaša tehnički rad društva, koji bio je potpuno zadovoljavajući, i ako oskudevamo prostorijama za vježbanje, što se pokazalo i prigodom dviju javnih društvenih vježbi, kao i na župskom sletu u Šibeniku. Odio naših vježbača sudelovao je i kod vježaba u Ljubljani. — Braf prof. B. Marčić, pročelnik kulturne sekcije, iznaša rad iste, koja je na tom polju mnogo poradila. — Revizori su najpovoljnije izvjestili o svem društvenom radu. Na predlog brafa prof. Šoljana bi glasovano povjerenje i zahvala odboru. Za starešinu bi izabran braf Ljubomir Montana, a braf Dane Škarica za zamjenika starešine. Jednoglasno je primljen predlog prednjačkog zbora, da se imenuje načelnikom ponovno braf Marina Radonića. Tajnikom je imenovan braf Filip Babić, blagajnikom Mihovil Maričić, matrikarom braf prof. J. Šoljan, pročelnikom prosvetne sekcije braf prof. Bruno Marčić, knjižničarom br. A. Magazin, gospodarom

društvene imovine brat Krešimir Novak. — Među eventualijama je vrijedno spomenuti, da je glavna skupština društva zaključila, da stara društvena zastava, koja je prigodom sleta bila pohranjena privremeno u sokolskom Muzeju u Ljubljani, tamo stalno ostane.

Sokolska župa Tuzla.

Sokolska župa tužlanjska održala je 11. februara o. g. svoju redovnu godišnju glavnu skupštinu, kojoj su prisustvovali delegati društava: Doboј, Tешaњ, Туzла, Брчко, Крека, Бос. Шамац, Бољанић, Грачаница, Маглај, Дервента и Бијељина. Саслушани су и примљени извештаји секретара, благајника и начелника. Жупски принос повишен је на 2 Дин по члану, а сем тога закључено је, да свако друштво има дати жупи по 1 Дин на сваког члана годишње из своје благајне. Закључено је, да се 4. слет ове жупе ове године има одржати у Бос. Шамцу, а да се у Бијељини има у току ове године одржати јавна вежба свих оближњих друштава. Акламацијом је изабрано ово старешинство жупе: старешина бр. Бранко Стакић, адвокат из Тузле; заменици старешине бр. Данило Марковић, трговац из Тузле и бр. Милан Марковић, трговац из Бос. Шамца; тајник бр. Милош Илић, аскултант; матичар бр. Ђорђе Марковић, чиновник; благајник бр. Јован Петровић, књијар; начелник бр. Стеван Јакшић, кројач; начелница сестра Добрила Спасојевићева, наставница гимназије, сви из Тузле; заменици начелника бр. Антон Делак, столар из Тузле и бр. Јанко Коцмур, поштар из Брчког; начелник одељења за параштај бр. Јулије Ковалски; начелник култ. просветног одељења бр. Јован Магарашевић, обласни секретар Просвете; ревизори бр. проф. Д. Перц и бр. М. Вујасиновић, банк. чиновник, сви из Тузле. На скупуштини је међу присутним скупљено за породицу пок. Буноција 560 Дин. Ова жупа има 16 друштава, од тих 4 у селима, и 3 соколске чете у селима. Чланова има свега 1529, од тих вежбача мушких 327, женских 85, мушког параштаја има 167, женског параштаја 94, мушке деце 488, женске деце 237, војника Сокола 300. Вежбало је дакле у години 1922. укупно 1698 лица. На жупском слету у Добоју вежбало је укупно 526 лица, а на I. Југосл. свесоколском слету суделовала је ова жупа са 257 својих чланова.

Sokolska župa Zagreb.

Sokolsko društvo u Boštanj ob Savi je imelo 28. januarja t. l. svoj II. redni občni zbor. Poročila društvenih činiteljev so bila ugodna. Društvo je v preteklem letu priredilo javno telovadbo in pešizlet z javnim nastopom v 2 uri oddaljeni Studenec; korporativno se je udeležilo okrognega zleta v Krškem, župnega zleta v Zagrebu in vsesokolskega zleta. Tekom leta si je nabavilo bradljo in gledališki oder. Priredilo je 10 predavanj in 7 gledaliških predstav. — Novoizvoljenemu odboru načeljuje kot starosta br. Al. Drmelj.

IZ SLOVANSKEGA SOKOLSTVA

Brat dr. Alois Rašin †. Dne 18. februarja je preminul v Pragi finančni minister češkoslovaške republike dr. Alois Rašin na posledicah rane, ki mu jo je dne 5. januarja bila prizadeta zavrtna in strahopetna morilčeva krogla. Preminul je še ne 55 let star. Prava sokolska odločnost in neustrašena volja sta ga spremljali od zorne mladosti pa do rane smrti. Njegova politična izpoved je bila: boj franom! Leta 1892. je bila avstrijska vlada v Pragi uprizorila velik proces — proti «omladincem». Med obsojenci je bil tudi mladi dr. Rašin, ki so mu zaradi takozvanega zločina veleizdaje prisodili dve leti težke ječe. Toda njegov značaj se je med stenami ječe še bolj izkristaliziral; v njej so dozoreli njegovi občudovanja vredni nazori... Po prestani «kazni» si je zopet priboril doktorski naslov. Korakal je v prvih vrstah takratne revolucionarne mladočeske stranke. Kot pisatelj se je udeleževal na juridičnoznanstvenem, gospodarskem in socialnem polju. V resnih in temeljitih študijah je izpopolnjeval svoje znanje ter se tako usposobil za narodovega voditelja. Leta 1911. je prišel v dunajski parlament kot državni poslanec. S svojimi tovariši je pripravljaval osvobodjenje svojega naroda. Leta 1915. sredi svetovne vojne je bil aretiran zaeno z dr. Kramářem ter leta 1916.

obsojen na smrt. Svefovali so mu, naj prosi milosti. Odločno je odklonil tako insinuacijo, češ, hirana ne prosim milosti. Vzlic temu je bil pomiloščen, ker si avstrijska vlada ni upala izvršiti kazni. Ko je leta 1917. pričel zborovati avstrijski parlament, je bila izdana amnestija, ki je tudi Rašinu prinesla svobodo. Ves ta čas do prevrata se je posvetil finančnim študijam. Postal je vodnik svojemu narodu v novo življenje, ki mu je izdelal podroben načrt za ustavo in samolastno državno življenje. Ob prevratu je bil član Narodnega odbora, ki je proglasil svobodno Češkoslovaško republiko. Pod predsedstvom dr. Kramarčevim je postal nje prvi finančni minister. Kol' tak je izvršil ogromno delo, uredil je kaotično gospodarsko in finančno stanje ter udaril zdrave temelje češki plačilni vrednosti. Njegovo avtoriteto je priznavala vsa gospodarska veda povojne Evrope; narod češkoslovaški pa mu ohrani nevenljiv in hvaležen spomin. Bil je velik sin svojega naroda. S svojim delom in s svojim odločnim nastopom je bil med onimi, ki so tudi nam pripravljali svobodo. Zato iz dna svoje prepričane duše kličemo: «Slava bratu Rašinu!»

Brať Ivan Ferjančič †. Iz Idrije mi je došlo pismo in v njem je bila priložena osmrtnica. Pismo govori: «Kakor razvidiš iz priložene osmrtnice, ni zadela le rodovine, ampak zadela je vso javnost v Idriji res prehuda izguba: umrl je brať Ferjančič! Kakšno zaslonbo in moralno oporo smo vsi imeli ob njegovi vsestranski delavnosti, to moremo umeti le mi, ki živimo v teh težkih razmerah. Bolan je bil od srede (14. februarja), v pelek so ga odpeljali v Gorico na operacijo in še isti dan je umrl. Danes (18. februarja) ga pripeljejo domov...» Trde besede govore o trdi resnici! Brať Ferjančič, mož 48 let, zdrav, krepak, odločen, pogumen in vztrajen — sedaj ga ni več! Od rudarja se je povzpел za lastno močjo do poduradnika, in tedaj, ko je bilo treba na pravem mestu pravega moža, ga je zaupanje someščanov poslalo v meslni zastop, ki ima dovolj opravka z novimi gospodarji Julijske Krajine. Pa tudi prej, ko je idrijskemu rudniku gospodovala nemška gospoda, ni Ferjančič nikoli skrival svoje značajne narodne odločnosti, saj se je vzgojil v krepostnega in neizprosno zanesljivega narodnega človeka v Delavskem bralnem društvu in v Sokolu, kjer sem preživel z njim 15 let. V naši (idrijski) župi je opravljal blagajniške posle ves čas od ustanovitve, dokler nas ni svetovna vojna razkropila križem krvavega sveta. Ko bi lahko zopet zastavili z delom, kjer smo morali prenehati, je presekal naše načrte tuji meč, ki je njega otrovana konica sicer ranila Ferjančičevo dušo, a njegove moške, sokolske volje, dvigane od hrepenenja, ni strla. Kar mu je napornega dela nalagala služba, ga je opravljal po večini v rudniku pod zemljo; naloge, ki jih je radovoljno in deloljubno prevzemal od tovarišev delavcev in braťov Sokolov, je izvrševal z vso vestnostjo v luči javnosti možko vzravnal, vedrega čela in bistrega pogleda, svojim dolžnostim vdan in zvest do poslednjega diha! In tak živi brať Ferjančič v mojih grenkosiadkih spominih! E. Gangl.

«Sokolska koleda», kolekta, koju je o božiću prošle godine priredila ČOS. u koristi nezaposlene braće i sestara i o kojoj smo već izveštavali, imala je krasan uspeh: sakupilo se — i to isključivo među članovima Sokola — 427.940,69 českoslov. kruna, 200 franaka i 20.000 maraka, što predstavlja u našem novcu približno 1.400.000 dinara. Divan primer bratske ljubavi i sokolske požrtvornosti!

«Sokol Pražský», matično društvo svega Slovenskog Sokolstva, kupilo je zadnjih dana opširno zemljište za 4½ miliona Kč. Namerava da postavi tamo svoju novu vežbaonicu sa letnjim vežbalištem, jer dosadanje tri vežbaonice nisu dovoljne. Zemljište je bilo pre nemačko vlasništvo — društvu je pošlo za rukom da pribavi zemljište za dalji razvoj, jer je ono zemljište, što ga je poklonio prvi starešina Fjgner, već potpuno iskorišćeno za građevine.

Sokolsko društvo u Lomnici (u Českoj) poslalo je za zlatni zaklad českoslovačke republike dar obuhvaćajući zlatne i srebrenе novce i razne predmete iz zlata i srebra, ukupno preko 1 kg zlata i preko 11 kg srebra. — Opet jedan primer sokolske požrtvornosti i ljubavi do otađzbine u Čcha. Kad bi se u nas manje govorilo, a tako radilo, imali bismo i mi na polju narodne privrede takovih uspeha, kakvim se mogu ponositi Česi.

Lužičko-srpsko Sokolstvo, najmlada grana slavenskog Sokolstva, počelo je da deluje tek pre dve godine, kad se osnovalo prvo društvo v Budyšinu, 9. novembra 1920. Mnogo teškoća, zapreka i prerasuda trebalo je premostiti i svladati,

dok se je našlo nekoliko svesnih lužičana, koji su se usprkos ogromnom njemačkom pritisku usudili, da osnuju Soko. Bilo je i drugih zapreka. Nije bilo ni ljudi ni novaca, a još manje vežboavnice. Mladi vođe novog društva br. Herman Sleca i br. Marko Smole ipak nisu klonuli. Društvo je počelo istrajno i sa silnom energijom da radi i tako je uticalo na susedne opštine da se u septembru g. 1921. osnova'o već drugo društvo u Bukecima, a u januaru 1922. treće društvo u Malešicama. Ove godine u maju osnovano je prvo žensko odelenje u Budyšinu. Vrste lužičkog Sokolstva rastu brzo, a s njima raste i narodna svest najmanjeg slovenskog naroda, koji je usred nemačkog mora zadnji ostatak velikog plemena polabskih slavena, koji su tamo živeli pre 1000 godina. Veze lužičana sa českim Sokolstvom su vrlo živahne i na sleđu u Mladoj Boleslavi kod Praga učestvovalo je i četrdeset i pet lužičkih Sokola, gde su javno istupili njihovi člani i članice. Našu najmladu sokolsku organizaciju zastupao je na sleđu u Ljubljani br. Herman Sleca. — Mladom lužičkom Sokolstvu, osim opasnosti od strane Nemaca, pref i još jedna opasnost iz vlastitih redova. — Neprijateljstvo Nemaca nam je razumljivo, ali ne rovarenje domaćih. Tamošnje katoličko sveštenstvo nije imalo drugog prečeg posla, nego da pokuša, da osnuje «Orla». Tek osnovanom Sokolstvu, kao prvom buditelju narodne svesi bacaju se iz vlastitog naroda klipovi pod noge. Sokolstvo je prvi korak učinilo i ići će u tom napred dalje što dokazuje i to: što su usprkos tome huškanju osnovana još dva društva i to u Jilovicima i Krošćicama.

Savez poljskog Sokolstva u Americi imao je u Čikagu svoju godišnju glavnu skupštinu. Sedište Saveza je u Pittsburgu.

RAZNO

350lehnica smrti Matije Gubca. Dne 15. februara t. l. je minulo 350 let, odkar so usmrtili na Markovem trgu u Zagrebu vodjo upornih slovenskih in hrvatskih kmetov Matijo Gubca, ki je znan pod imenom «kmetlji kralj». Zatrjanje naših ljudi od strani tujerodnih plemenitašev je prisililo mirno slovensko kmetljsko ljudstvo, da se je uprlo, krivice, ki so jih morali prenašati, so jih tirale v obupen boj za svobodo. Toda kmetljsko vojsko je porazil grof Jošt Thurn in še pri življenju ostala njena vodnika Gubca in Pasanca so na strašen način umorili. Matijo Gubca so posadili na razbeljen železni prestol, mu na glavo pritisnili razbeljeno železno krono ter mu končno telo razčrtvorili kakor razbojniku. Razbeljeni železni prestol je bil postavljen na zagrebškem Markovem trgu tam, kjer je še danes videti pet belih, v sredi prevrtanih kamenitih plošč. — Spomin na narodnega mučenika Matijo Gubca se je praznoval v raznih krajih Jugoslavije.

Program olimpijskih igara, koje će se vršiti u god. 1924., i koje će obuhvaćati sve grane telesnih vežbi, započeti će 20. januara sa zimskim sportom, a biće zastupana i gimnastika. Za gimnastiku određeni su dani od 17. do 22. jula. Olimpijske igre svršiće se dne 30. jula sa kongresom olimpijskih komiteja i međunarodnih sportskih federacija. (Po «Le Gymnaste».)

Knjižnice u čehoslovačkoj vojsci. Čehoslovačke vojne vlasti su uvidele brzo, koliko je bolje, kad su vojne jedinice sastavljene iz u koliko moguće više pismenih ljudi, nego iz nepismene tupe mase, koja samo mehanički vrši svoju službu, nesvesna ni toga da služi svojoj domovini. U čehoslovačkoj armiji su osnovane 354 knjižnice, koje su koncem septembra 1922. brojile 223.143 svezaka, od toga 168.265 čeških i slovačkih, 40.850 nemačkih, 10.467 mađarskih i 3851 na drugim jezicima. Čitalo se 377.927 knjiga. Svaki puk, samostalni bataljon, bolnica, radionica, skladište — svaka vojna jedinica ima svoju knjižnicu. Broj analfabeta u čehoslovačkoj vojsci je vrlo malen. Na svakih 10.000 ljudi dođe 22 Čeha, 35 Nemaca, 247 Mađžara, 501 Slovak i 2134 karpatska Rusa, koji nisu pismeni. Po svim kasarnama se priređuju analfabetski tečajevi tako da i gore navedeni broj stalno opada.

U čehoslovačkoj vojsci se davalo po raznim garnizonama 324 diletantske pozorišne prestave, gde su sudelovali samo vojnici. Pozorišne družine su priredile od februara do jula 1922. g. 543 prestave samo za vojnike. Sv.

Prosvetni rad u českoj vojsci je zasnovan na širokoj osnovi. Svaki bataljon ima svoj prosvetni odsek, sastavljen iz vojnika i oficira, koji vodi sav prosvetni rad. Nas zanima ne samo broj raznih knjiga u knjižnicama, pozorišnih predstava, sastanaka, akademija, predavanja, poučnih izleta itd., nego je još zanimljivija financijska strana toga rada. Od 1. februara 1922. do 1. jula izkazuju skupa svi odseci 351.708 Kč prihoda od vlastitih priredbi, dalje 336.912 Kč dobrovoljnih priloga oficira i vojnika i 207.706 Kč darova. Ukupno 898.427 Kč prihoda; izdalo se 885.972 Kč, i to za odsek za knjižnice 346.024 Kč, za čitaonice 129.076 Kč i za razne lečajbe, analfabetske, slenografske, stranih jezika i druge 21.238 Kč. Ostalo su bili izdatci za pozorišta, muzike, pevanje itd. Sv.

Savez radničkih gimnastičkih društava čehoslovačkih (D. T. J.) je upravo izdao svoju statistiku za g. 1921. U g. 1921. nalazio se Savez usred najgorih političkih borbi. Sama po sebi je privescu socijalno-demokratske partije pa je morala — hoćeš nećeš preboleti sa strankom zajedno komunistički napad na stranku — njen raskol u komuniste i staru stranku. Do tad jedinstven savez D. T. J. razdelio se u dva dela. Osobito u severnoj Českoj, u Moravskoj i Sleziji je vrlo mnogo društava otkazalo poslušnost starom savezu i stvorilo komunistički savez, takozvana: Federativna radnička gimnastička društva. Raskol nije doneo komunistima mnogo uspeha — najviše su im dobili u onim krajevima «Orli». — Koncem g. 1921. brojile su D. T. J. 791 društvo (g. 1920. čitavih 1565) sa 15.772 redovna člana, 6918 članica, 16.876 pomažućih članova i 5045 pomažućih članica, dakle svega skupa 44.611; muškog naraštaja 7218, ženskog 5473, muške dece 13.219 i ženske dece 14.483, skupa dakle 88.493 pripadnika. Prednjaka je bilo 3904, prednjakinja 1603. Od navedenog 791 društva vežbalo ih je 480 po gostionama, 200 po školskim vežbaonicama, 20 ih je bilo bez vežbaonice, ostala su imala vlastiti krov. Letnih vežbališta bilo je preko 200. Prosvetni rad je bio živahan. 2517 predavanja, 4284 razgovora, 6684 govora pred vrstom, 2060 pozorišnih predstava za odrasle i 530 za decu i još na stotine drugih kulturnih priredaba. Knjižnice su imale 8317 spisa u 32.047 svezaka. Društvenih prosvetnih radnika je bilo 500, 70 činovnika i 49 učitelja. Od članstva je izstupilo iz rimsko katoličke crkve godine 1921. celih 11.357 — pre toga je bilo bez konfesije 23.816 osoba. D. T. J. su u poslednjim godinama stupile u najoštriju borbu protiv klerikalizma i crkve. U službenom glasilu «Telocvičný ruch» čitamo u svakom broju poziv na istup iz crkve, koji ima kako se iz gornjih brojeva vidi veoma jak odziv. U ostalom D. T. J. su u prijateljskim ili vrlo korektnim odnosima sa ČOS, jer su dobro svesne, da samo u savezu sa tako moćnom organizacijom kao što je ČOS. može snažno da odbija najgorog neprijatelja boljševizam odnosno ultramontanstvo.

Savez nemačkih radničkih gimnastičkih društava u Čehoslovačkoj republici broji 491 društvo sa okruglo 40.000 članova. Deli se u 7 župa sa 29 okruga. Sedište je u Toplicama.

U Danskoj imaju sve škole svoje vežbaonice i letno vežbalište 400 do 600 m² veliko. Tako je propisano školskim zakonom i izvršeno. Privalne srednje škole ne mogu uopšte dobiti pravo javnosti, ako se ne pobrinu za vežbaonicu ili ne izgrade vlastitu. A kod nas? Imamo naredbu, kojom je sokolski sistem uveden u škole; a koliko je škola danas, koje nikako ne ispunjavaju tu naredbu! Neka nam Danska bude ugled!

U Frankfurtu na Majni u Nemačkoj otvorena je nova narodna visoka škola za telesni odgoj. Odmah se prijavilo preko 600 slušalaca.

Orli u Českoj (bez Moravske i Slovačke) imaju u 4 župe 201 društvo sa 19.788 pripadnika. Članova i naraštaja muškog 7000, članica i ženskog naraštaja 6155 i dece 6532. Među njima je vežbača 2444 i vežbačica 2273.

Slovenački Orli imaju po zadnjoj statistici 220 odseka sa 7349 članova i članica i 4288 naraštaja. Sedište saveza je u Ljubljani.

STROKOVNA LITERATURA

«O Соколу.» Br. M. Gradojević iz Beograda je priredil lepo knjižico z zgornjim naslovom. O tej koristni izdaji izpregovorimo o priliki obširneje. Toplo jo priporočamo tudi za sedaj se vršeče župne in društvene prednjaške lečaje.

Sokolič. List za jugoslovenski sokolski naraščaj. Izšla je 1. številka V. letnika (1923.) z naslednjo vsebino: Dr. J. B.: Klic novega leta. — Велимир Поповић: Летовање на Бледу. — се: Bratec, tu se zgleduj! — С. Hočevar: O alkoholu. — Dr. Ljudevit Pivko: Telovadne raznoterosti. — Glasnik: † Brat Ivan Trdina. — Iz JSS. — Sokolsko društvo u Visokom. — Tekma naraščajaja sokolske župe Kranj. — Dječja sjela sokolskog društva I. u Zagrebu. — Nove knjige. — Iz uprave.

Sokolski vestnik župe v Mariboru. Izšla je 5. in 6. številka II. letnika. Vsebinsko: Oton Šantel: Sokolovi... Sokolovi! — Jul. Novak: Moravska Ostrava — Tešinsko. — Fr. Jerovšek: Igre in «sestavne» vaje v šolski telovadbi. — Župne vesti. — Društvene vesti. — Slovansko Sokolstvo. — Književnost in prosveta. — Razno.

Čehoslovačka obec Sokolska je izdala zopet tri nove izdaje **sokolskih vaj na godbo** (Sokolská cvičení při hudbě), ki obsegajo napisane in razložene vaje ter partituro za klavir. — 5. zvezek: **Seslice.** Podivna prosta za muže. Sestavil Jaroslav Brejcha. Hudbu složil Jožka Pokorný. Cena Kč 8.—. — 6. zvezek: **Trináctka.** Obrazcovitá a skupinová cvičení pro muže. Sestavil Jaroslav Brejcha. Hudbu složil Jožka Pokorný. Cena Kč 10.—. — 7. zvezek: **Jedenáctka.** Skupinová prosta za dorost. Sestavil Jaroslav Brejcha. Hudbu složil Václav Počkay. Cena Kč 8.—.

Ročenka sokolských činovníků na rok 1923. Ročník I. Sestavili Vincenc Štěpánek, Karel Vaníček, Judr. Karel Heller, Jan Pelikan. Nakladem Československé obce sokolské v Praze. — Cena Kč 20.—. — V veliki obliki čez 200 tiskanih strani obsegajoča knjiga, ki je predvsem prekoristna naprava, kakršne si moramo mi zaenkrat še samo želeli, razen tega pa pove mnogo o dovršenosti češke organizacije, ki je — kakor sedaj kaže — mi tudi še ne bomo kmalu dosegli. Vsebinsko je bogata ter uzorno urejena. Sokolstvo mora biti hvaležno vrlim braťom, ki so to za organizacijo in praktično uporabo potrebno in koristno delo sestavili in izdali. Za kratkim uvodom nahajamo Tyršev «O društvenem ustroju», potem se pa vrsli 12 delov, v katere je knjiga razdeljena. I. Koledar s historičnimi in sokolskimi zgodovinskimi dnevi ter prostorom za beležke. II. Država — razmerje z njo. Hiller-Štěpanekove «Naloga Sokolstva v svobodni državi»; statistični in drugi podatki o češkoslovaški republiki; davki; železnice; vojska; koncesije. III. Sokolska organizacija s statistiko, koristnimi navodili, poslovniki. IV. Telovadba: zopet aktualna in vedno veljavna praktična navodila, načrti za kurze, literatura, posebna navodila glede naraščajaja. V. Prosvetno delo. VI. Telovadnice, telovadišča, orodje. VII. Kroj, prapor, znak, odlikovanja. VIII. Časopisi, knjige, diapozitivi, filmi. IX. Adresar z odbori vseh žup in naslovi vseh društev. X. Izključenci. XI. Pregled vsebine. XII. Obče beležke. Vsak del je pregledno in točno izpeljan, povsod imaš še prostor za vknjiženje izprememb. V knjigi najdeš nebroj stvari, ki jih sokolski funkcionarji vsak čas potrebujejo. — Dasi je knjiga napravljena za češke brate in vsebuje določbe in pravilnike ČOS., vendar najde v njej mnogo koristnega vsak Sokol. Braťom, ki so zmogni češćine, jo najtopleje priporočamo. M. A.—č.

KNJIŽEVNOST

Jugoslavensko Sokolsko Kolo je sestavil in zložil znani Sokol br. Pero M. Lazarević. Glasba je prirejena za klavir in jo društvo in posameznikom toplo priporočamo. Čisti dohodek je namenjen zgradbi sokolskega doma v Beogradu. Cena partituri je 6 Din, dobiva se v pisarnici Jugoslov. sokolskega saveza v Ljubljani (Narodni dom).

Uredništvo je prejelo:

Iz založništva «Učiteljske tiskarne» v Ljubljani: Ivan Matičič, Na krvavih poljanah. Trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planskega polka. Knjiga opisuje, kako se je godilo našim rojakom pod tujim jarmom v najhujši dobi vojne.

Iz založništva «Zvezne tiskarne in knjigarne» v Ljubljani: Zbirka opernih in orofrenih tekstov, 7. zvezek: «Nižava». Muzikalna drama s predigro in v dveh

dejanjih. Besedilo spisal Rudolf Lothar. Uglasbil Evgen d'Albert. — 8. zvezek: «Vrag in Katra». Opera v treh dejanjih. Po češki narodni pravljici spisal Adolf Wenig. Poslovenil Radivoj Peterlin-Petruška. Uglasbil Antonin Dvořak. — 9. zvezek: «Čarostrelec». Romantična opera v treh dejanjih. Spisal Friedrich Kind. Godbo zložil Karl Maria Weber. Poslovenil Anton Funtek.

KRONIKA

Živimo u danima ljutih stranačkih borba. Živahne pripreme za skorašnje izbore u narodnu skupštinu su po svom metodu delovanja po novinama i osobnih agitacija proces oštre analize mišljenja i nutarnjeg raspoloženja u pogledu na državu, socijalna i kulturna pitanja. Rad oko izbora raskraja duše, prouzrokuje ljute strah i neprijateljstva, uz to pak promiče individualno vrenje političkog mišljenja i opredelenja — i to je dobra strana te borbe. Nužna posledica ovog vrenja je raščišćenje, dozrevanje, a to ima opet za nužnu posledicu onemogućenje demagogije i demagoških stranaka u javnom životu. Razum i jasni pogledi kod birača pako istrebiti će malo po malo sami po sebi pojave nezdrave ambicije i želje za javnom vlašću te stvoriti će samo jake političke skupine, koje treba da vode sudbinu države.

Sokolski zahlevi u ovo vreme idu za tim, da se javni radnici svugde i dosledno vladaju po sokolskim načelima, neka budu svesni, da stoje pod moralnim nadzorom sokolske organizacije. Iz opštih sokolskih načela izviru u konkretnom slučaju ova pravila: jedinstvena, unutrašnje zdrava, vanjski jaka država, koja pruža po svom zakonodavstvu sve uslove za slobodan razvitak narodnih energija u moralnom i duševnom pravcu, čuvajući načelo ravnopravnosti socijalne ravnoleže i naprednosti u kulturnom životu. Burna izborna agitacija potamnjuje jasne poglede, soko plovi u sunčanim visinama, gleda bistro i odlučuje slobodno, ali u suglasnosti sa unutrašnjim sokolskim programom.

Mussolini, predsednik italijanske vlade, rekao je u senatu o konačnom odobrenju državnih ugovora sa Jugoslavijom: Italija ostaje netaknuta na Jadranu, što nam nije dala sadašnjost, dati će nam budućnost. Italijanske čete oliči će još ove sedmice sa Sušaka i iz još zaposednute cone u Dalmaciji. — U istarskom selu Marezije došlo je kod prošlih izbora u državni parlament uslijed nasilja fašista do oštrog otpora domaćeg naroda. Već više nedelja traje rasprava kod suda u Kopru. U tamnicama drže naše ljude mesto fašista; su sve Italijane rešili krivnje. — Predsednik austrijske republike bavio se prošle nedelje u Beogradu. Pored drugoga bio je sklopljen sporazum u pogledu naših polraživanja u Austriji i u pogledu sekvestara nad imovinom austrijskih podanika u našoj državi. Austrijski dužnici plaćaju za 100 kruna duga u zlatu toliko austrijskih kruna u papiru, koliko odgovara našim 8 Din. Slovenačke pokrajine, koje su bile pre rata u tesnim gospodarskim odnosajima sa Gracom i Bečom oseliće to teško, naročito štajersko zadružništvo i štedionice: — Konferencije za podržavljenje pruga južne železnice nastavljaju se u Rimu. — Nemački naseljenici nastupaju kod izbora u Narodnu skupštinu s vlastitom nacionalnom listom, znak, da neće da se u svojim težnjama približe ostalim političkim strankama. Kao nacija s posebnim težnjama hoće da se udejsvte u državi protiv svega domaćeg naroda, što jasno pokazuju poslednji nastupi Nemaca u Štajerskoj. — Granica u Albaniji određena je konačno i može se očekivati, da će time prestati i veći upadi Arnauta u našu teritoriju. — Orijentsko pitanje ostalo je na mrtvoj tački. Lausanneska konferenca se razila; saveznički ratni brodovi nalaze se u Smirnskoj luci i u Angori se još uvek nadaju ruskoj pomoći. — Vafikanska politika nam nikada nije bila sklona. Iz slovenskog područja u Italiji ukloniće skoro sve slovensko sveštenstvo. U Trstu morao je ostaviti svoje mesto odmah nakon premeta biskup Karlin, a danas odilaze sa Rijeke poslednji hrvatski sveštenici, premda ima na Rijeci preko 20.000 Slavena. — Francuzi šire svoju okupaciju u Doruhruju i nastupaju sve strože protiv pokušaja sabotaže od strane Nemaca u ugljenokopima i na železnicama. Nemci se ne odriču svoje ekspanzivne i imperijalističke politike. Omladinu uzgajaju u starom predratnom duhu. Feldmaršal Ludendorff, zli duh u sveškom ratu, priređuje u tom smislu pangermanske zborove po austrijskim provincijama. — U Francuskoj je umro Théophile Delcassé, tvorac francusko-englesko-ruskog saveza. — U Münchenu je umro

u 78. godini života Röntgen, čuveni pronalazač röntgenovih zraka. — Slavenski grobovi: Dne 22. februara umro je u Sisku u 78. godini života Orga Tuškan, bivši predsednik srpskohrvatske koalicije, delegat u ugarski parlament, član privremene narodne skupštine u Beogradu. Bio je veliki kulturni radnik i borac za prava slavensva. Svu svoju imovinu ostavio je u dobrovoljne i narodne svrhe. — Ceski ministar finansija dr. Rašín podlegao je dne 18. februara ranama zadobivenim prilikom atentata pobesnelog političkog fanatika. Bio je sahranjen s velikim svečanostima uz prisutnost svih slojeva, korporacija i vlasti. — U Ceskoj proslavljaju 70godišnji jubilej znamenitog književnika, pesnika i novinara Jos. Holečka, koji je propuovao i jugoslovenske zemlje i davno već prorokovao, da oslobođenje ceskoslovačkog naroda zavisi o oslobođenju slavenskih naroda na Balkanu. — Dne 19. febr. umro je dr. Ivan Tavčar, odveinik, dugogodišnji gradonačelnik u Ljubljani, odličan romanopisac i političar. — U februaru slavili smo 350godišnjicu smrti seljačkog kralja Matije Gubca. Naš seljak kao jedini predstavnik naroda nalazio se u političkom i socijalnom ropstvu. Seljački ustanci u Hrvatskoj i Sloveniji, praćeci verski reformacijski pokret, bili su prve pojave samobitnog narodnog života. — U Sloveniji izvršili su se u februaru izbori u viši školski savet. Učiteljstvo na osnovnim i srednjim školama pobedilo je na celoj crti sa naprednim kandidatima. — Jos. Stritar, učemeljitelj moderne slovenačke literature, preselio se u kasnoj starosti iz Donje Austrije u domovinu u Rogašku Slatinu.

LISTEK

Dekanove reči studentima.

(Vestnik sokolsky, br. 5. od 1. februara 1923. g.)

Dekan medicinskog fakulteta, univ. prof. MUDr. K. Weigner, održao je studentima prigodom svečane imatrikulacije u auli starodrevnog Karlovog univerziteta značajan govor. Govor, kakvog odavna nismo čuli iz ustiju učitelja akademske omladine. Govor očinski, ali muževan i razborit.

«Na Vama je, da valjano gajite slobodu akademske nauke i života...»

«Slobodan je, ko zakon nad sobom priznaje, ko se tomu zakonu vlastitom voljom počinjava; gde nema reda, nema slobode! Znajte, da disciplina oplemenjuje srce, kako krasno kaže Tyrš, da uzgaja čvrste karaktere, da nas pravi sposobne za samopregorevanje i žrtve, kada to traži sveopća korist...»

«Vaspitan je čovek, koji je nešto naučio i koji je umeo sebe uzgojiti, t. j., koji je shvatio, kakve su njegove dužnosti kao člana ljudske zajednice...»

«Ne zaboravljajte! Telesno i moralno zdravlje najvažnije je oružje u borbi za ličnu sreću i za ispunjavanje životne zadaće, ono je temeljna sila kapitala. U zdravlju je sila. Samo onome narodu, koji je zdrav, obezbedena je budućnost; samo zdrav narod može očuvati svoju državnu samostalnost. Ovo je uverenje jasno izraženo u sokolskom programu, kako ga je ustanovio Tyrš već g. 1871.»

«Sokolstvo verno vrši ovu zadaću u duhu večitog kretanja i napretka, radi za budućnost svega naroda, svih njegovih slojeva i razreda, uzgajajući narodu zdrave, lepe i dobre sinove i kćeri. Neka iz vas postane mogućan red sokolskih radnika i radnica!»

Tako je studentima govorio njihov učitelj. Reč, iznešena u pravi čas!

IZ UREDNIŠTVA

Nekateri bratje in društva pošiljaju poročila o javnih nastopih in prireditvah ter dogodkih, ki so se izvršili v lanjskem polelju. To pač ni več aktualno.

Poročili o «sokolskih plesih» ne bomo priobčevali.

Brat O. K., Osijek. Žalibog Te ne moremo spoznati po začetnicah Tvojeja imena. Prosimo, sporoči polno ime, drugače ne priobčimo.

Več dopisov in člankov smo morali odložiti radi pomanjkanja prostora. Brate dopisnike prosimo, da potrpijo.